

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy órá ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy órá ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyitlitter sora 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1903.

/KLELŐS SZERKESZTŐ:

Stauber József.

Szombat, szeptember 26.

Mai számunk főbb közleményei:

Vexérek: Arad és a katonaság.
Barabás közbeszólásai.
A nist tisztok pöre.
A hercegprímás merénylője.
A politikai válság.
A család becületéért.
Egy aradi gépész drámája.
Párbaj a magyargyalázásért.
Agyonlőtt kereskedő.
Barabás Béla afférjei.
A menyasszony nővére.
Tárca: A Burg „fehér asszonya.” Irta: B. S.
Csarnok: Góliát. Irta: Jean Rameau.

Arad és a katonaság.

Arad, szeptember 25.

Ha azt a fölfogást valljuk, hogy addig, a míg a politikai válság ki nem bonyolódik, minden más ügy pihenjen, minden más érdek hallgasson el, és szünjék meg minden egyéb történni: akkor talán nincs okunk a panaszkodásra. De az élet ellene mond ennek a fölfogásnak. Ha az érdeklődésnek és izgalomnak kilencven percent-jét e krízis foglalja is le, mindazonáltal az emberrel nétköznapi dolgok is történnek, és az életfentartáshoz szükséges teendőket nem lehet a nagy politikától függővé tenni.

Ekképen nincs indokolva az, hogy a város ügyei és megvalósításra váró tervei, nem tudjuk: a politikai válság miatt, vagy más okon, teljesen elhanyagolassanak. Így történik ez különösen a város azon törekvéseivel, hogy újabb katonai csapatok helyeztessenek ide; a mi

tekintettel arra, hogy az áthelyezésekkel a fogyasztók száma Aradon lényegesen megnövekedik, eléggé fontos érdek.

A lapokból már mint megtörtént tényről vettünk arról tudomást, hogy *egy vadász-zászlóalj* hadkiegészítő-parancsnokságát *Aradra helyezték át*, és ez új székhelyét már el is foglalta. A katonai körökre jellemző, hogy egy ily fontos katonai hatóság valahol megkezdheti működését, a nélkül, hogy erről szükségesnek tartanák, az illető helynek közigazgatási forumát ér esíteni. Igaz, hogy az új hadkiegészítőnek hivatala a várban van, a katonai kincstár területén; de azért mégis köze van ehhez talán Arad városának is.

De ahhoz is szó fér, hogy a város vezetői ilyesmit csak utólag, az újságokból tudnak meg. Nem arról a pár emberről van szó, a ki most a hadkiegészítővel idejött: hanem Aradnak, ha már elismerte annak fontosságát, hogy területén minél nagyobb számú helyőrsége legyen, lépéseket kell tenni, hogy *maga a vadász-zászlóalj is Aradra helyeztessék át*. Az amugy is nehezen képzelhető állapot, hogy maga a zászlóalj Abrudbányán legyen, a hadkiegészítő pedig Aradon; a tényleges állományuk ott szolgáljanak, a tartalékosok pedig ide vonuljanak be, csupán egy szó kell ahhoz, hogy a zászlóalj idekerüljön. Azt bajos kívárni, hogy maga a zászlóalj idekeredzkegyék; azért kell Aradnak azt az egy szót kimondani.

Nem ok nélkül mondjuk, hogy Arad városánál különösen az ilyen ügyeket előszeretettel posvasztják el. Emlékezzünk

arra a mozgalomra, a melynek az volt a célja, hogy a *lugosi 8. honvédkapalozred* törzsét és még egy zászlóalját Aradra helyezték át, a melyet inkább megillet az ezred-központ mint a kicsi Lugost. Szó volt, hogy az akkor még magántulajdont képező Béla-téri gyárat veszik meg új honvédkaszárnya céljaira: de minderről csak szó volt, szó, szó, — de komoly lépés nem történt.

És mintha a *tüzérszárnya* ügyét, illetve egy tüzérezred ide helyezését is hasonló sorstól kellene féltelnünk. A város, igaz, kijelentette a temesvári hadtestparancsnokság átiratára, hogy a tüzérezrednek Aradra helyezése esetén hajlandó megfelelő új kaszárnyát építeni. Kombináltak már a területeket, a hová az új kaszárnya kerülne. Némelyek a nagyerdő alatti Birkás-dűlőt ajánlották, a mely ez idő szerint a honvédkapalozságnak gyakorló-tere; mások a volt Gutzjahr-gyárral szemben, a nagyváradi-ut mentén levő területet; szó esett arról is, hogy az E. ső aradi gyártelep ségai gyárépületét veszik e célra. Hanem azóta, hogy a város a hadtestparancsnoksághoz levelét megírta, semmi hire nincs ennek a dolognak. Meggondolván pedig azt, hogy a szomszédos városok mennyire versenyeztek a tüzérezredért, s mennyire tiltakoztak az ellen, hogy a nekik kilátásba helyezett katonaság Aradra jöjjön, bizonyára ajánlatos lesz Arad városának, hogy ezt az ügyet ne hagyja egészen szabadjára, hanem illetékes helyen szorgalmazza meg. Ha *Szeged* annak idején a *királyhoz* kül-

A Burg „fehér asszonya.”

Irta: B. S.

Most, hogy a nemzeti követelményekért való harcban a király katonai és udvari tanácsosaival áll szemben a közvélemény, főlelevelenitk a történelmi följegyzésnek azt a sorozatát, amelyeket a bécsi császári titkos levéltár őrzött meg az utókorának s amelybe *Hormayr* volt titkos udvari levéltárosunk emlékiratai alapján vethetünk néhány pillantást.

A bennünket közlő érdeklő emlékiratok az 1846-ik évben jelentek meg Jenában, abban az időben, amikor Európaszerte legjobban dühöngött a cenzura. Hogy ezek az intimtásokat tartalmazó följegyzések mégis nyomdafestéket láttak, annak a nagy antagonizmusnak tulajdonítható, amely az akkori német és osztrák uralkodó családok közt akkoriban fönnállott. Csak így magyarázható meg, hogy a különben jeles történetírői érzéssel bíró szerző alkalmazhatta azt az igazságot, hogy historikusnak nemcsak az igazat kell megírnia, de semmit, ami igaz, el nem hallgatni.

A tudós szerző „Anemonen” című négykötetes munkájában, bemutatja a Habsburg- és későbbi Habsburg-Lotharingeni család tagjait pongyolában, leírja a sok kulissza-titkot, amelylyel az akkori uralkodók maguknak országot, tartományokat szereztek, ezek közt a prag-

matika-szankció létrejöttét. Legérdekesebb része a munkának az, ahol a család házi törvényeit, az utasításokat, a módszereket tárgyalja, hogy minden egyes néptörzsszel hogyan kell elbánni, hogy engedelmesen, türelemmel, sőt jókedvvel viseljék az osztrák igát. Különösen érdekes pedig az a rész, amely az egységes hadseregről szól, amely fő-fő védelmezője és garanciája a Habsburgok birodalmának.

S itt átadjuk a szót *Hormayr*nak, akinek alkalmá volt hosszas fölevéltárosi működése alatt a szükséges adatokat megszereznie, amik fölözt nyugalombavonulásával elköntemplálva, kiadta könyv alakban memoirjait.

— Valahányszor rázkódás előtt áll a Habsburgok trónja, — írja *Hormayr* — mindannyiszor megjelenik a bécsi Burg hagyományos fehérasszonya, fölemelve csontkezeit és hangosan követeli a vér-áldozatot. Ez a láthatatlan, megfoghatatlan rém, ami a legjobb szándéku uralkodók egész életükben kifejtett munkáját rontotta le egy perc alatt, a legenda szerint a Burg fehérasszonya; tényleg azonban a kamarilla a neve.

Sokan sokféleképp magyarázzák a kamarilla lényegét, ami voltaképpen nem egyéb, mint egy megkövesedett házi szabályoknak átvitele a gyakorlati életbe, mert ezeknek úgy kell lennie, ahogyan a láthatatlan fehér asszony, a babona kívánja, különben elvesz a család, elvesz dicstelenül, utolsó sarjadékig.

Az osztrák családi politikának, mondja *Hormayr*, mindig konzervatívnek kell lennie, mert aki azt irányítja és vezeti, magát akarja konzerválni.

Orökre emlékezetes marad az az állami tanácskozás, amelynek jegyzőkönyve megörökíti a végzetes kimenetelű fehérhegyi csatát Bethlennek és a magyaroknak is ugyanaz a sors volt sánva, mint a leigázott cseheknek.

Az akkori bécsi spanyol követ, a katolikus liga megbízottja, a következő javaslatot tette:

„Ezeknek a barbár magyaroknak — így szól szó szerint a jegyzőkönyv — külföldi kormányzókat kell adni, akik önkényt hozzanak be a törvény helyett, mindent jogorvoslat nélkül és akik őket ezerféle módon nyomják, kinozzák és ne találjanak segédelmet sehol. Ha pedig a magyarok emiatt Bécsbe fordulnak, (panaszaiikkal) ő felsége tegye úgy, mintha a dologról semmit sem tudna és mintha az nagyon kellemetlen lenne neki. Így ezek a bestiák, akik nem látnak tovább az orruknál, a császárt nem vádolják majd semmi fölözt s egész gyűlölségükkel a helytartók ellen fordulnak. Ezek a helytartók pedig nem hallgatva semmi panasza, tartásuk szemek előtt a cált. Tegyenek meg mindent, hogy a magyarokat mintegy örületbe ejtsék s az ellenszegülőkket szemben hallatlan erőszakot alkalmazzanak.

Igy ez a szabadságára büs ke s ilyen igá-

dött deputációt azért, hogy tüzereket kapjon, akkor mi is minden restelkedés nélkül tehetünk valamit ennek érdekében.

Nem kell nekünk kínálni az alkalmat, hogy a multban tapasztalt mellőzésekhez hasonlók essenek rajtunk. Arad, hogy messzire ne menjünk vissza: elesett a honvéd-hadapród-iskolák osztogatásánál; akkor úgy mondták, az volt az ok, hogy nem volt Tisza Kálmánja, mint Nagyváradnak. Most tehát, a midőn csak arról van szó, hogy bizonyos dolgokat nem szabad elereszteni, nehogy más elfogja előlünk, tápáskodjunk föl a régi gyámoltalanságból.

Mindezeknek, igaz, semmi köze nincs a politikai válsághoz, de bizonyos, hogy meglehet szivlelni, még mielőtt a válság véget ér. Annyival inkább, mivel akkor, — ha ugyan egyáltalán vége lesz valaha — már alighanem késő lesz.

Barabás közbeszólásai.

(Kossuth Ferenc ítélete.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 25.

A képviselőház tegnapi ülésén óriási vihart keltett Barabás Bélának két elhamarkodott, durva közbekiáltása, a melyekkel a király személyét sértette meg. Az egyik Kossuth Ferenc beszéde alatt hangzott el, a mikor az a királyi esküről szolt:

— *Megette a fene ezt az esküt!* — kiáltotta közbe Barabás.

A másik, a mely a Ház nagy részének izgatott fölháborodását vonta maga után, a miniszterelnök beszédét zavarta meg. *Khuen* ép így szolt.

— O felsége fájdalommal és mély sajnálattal vett arról tudomást . . .

Barabás így kiáltott közbe:

— *Nem hiszünk! Királyi szónak nem hiszünk!*

Ez kétségen kívül oly brutálitás volt, a melyet a legszélsőbb ellenzéki politika sem indokol meg, s ezzel önmarádnak a függetlenségi pártnak ártott legjobban Barabás.

Maga Kossuth Ferenc, a függetlenségi párt elnöke is elítéli. Kossuth Ferenc egy újságíró kérdéseire így nyilatkozott Barabás Bélának,

s több függetlenségi képviselő-társának kifakadásairól:

— A függetlenségi párt elhatározta, hogy komoly, higgadt és méltóságjeljes felszólalással fogja a nemzet igazát védelmezni. Ez egyhangú parthatározat volt. Azt tehát természetesen nem helyeselhettem, hogy e határozatot halomra döntötte egyesek heveskedése. En egyáltalán mindig helytelenítem azt, ha a korona belevontatik a parlament vitákba; s magam is, ha kénytelen vagyok is néha a koronáról szólni, ezt a leg nagyobb óvatossággal teszem. Egyrészt, mert ez a helyes, alkotmányos forma és elv, másrészt, mert meggyőződésem az, hogy elkerülhetetlenül szükséges a nemzet gyarapodásához a politikai és közgazdasági szempontokból, hogy a nemzet és korona közt jó viszony legyen. S ha ok van a korona térdelését (mint most) bírálni, ezt meggyőződésem szerint a higgadt mérséklet hangján kell tenni. A korona a nemzet szuverenitásának megtestesülése, a magyar államiség fogalmának képviselője; a koronával szemben határozottan tartózkodni kell a heves kifakadásoktól; ezek csak ártanak a nemzet ügyének. A függetlenségi párt a personal unio alapján áll, tehát monarchikus párt és nincsenek kebeléber köztársasági törekvések, melyek nem egyeztethek össze a personal unio alapjával.

Az újságíró ezután ezt kérdezte:

— Ha egyesek elfogadják a párt határozatát és azután nem vállalják azt, miért nem tud az elnök ur az elnöki tekintélynek feltétlenül érvényt szerezni.

— Azért ütközök ez annyi nehézségbe, felelte Kossuth, mert a párt erős akaratu emberekből áll; nekem pedig hivatásom a pártot egyesíteni és nem szétrobbantani. Az határozottan árt a pártnak és a hazának, ha pártunk higgadt határozatait egyesek tulatszák magukat. Barabás Béla *kizárólag a maga nevében beszélt, az erős kifakadást a maga felelősségére tette, s a maga érületét fejezte ki a közbeszólással, nem pedig a pártét.* Egyébiránt azt hiszem, hogy az egész egy pernyi elkeseredésnek volt a kifejezése. Ne zavartassék össze tehát a párt ténye egyes párttagok ténykedésével; de mert nehéz időket élünk, kívánatos, hogy a párttagok mindinkább a párt intencióinak és határozatainak alávéssék magukat.

A lapok vagy egyszerűen megemlítik, vagy kárhóztatják Barabás közbeszólását. A „Budapesti Hírlap” ezt írja:

„Azt hisszük, maga a szélsőbal sem tekintí a mai napot szerencsésnek és mélyen

röstelli Barabás Bélának a királyi szóról mondott *kvalifikálhatatlan megjegyzését*, melyről joggal mondotta egy szabadelvű párti politikus:

— Tíz generális nem tud annyit ártani nekünk, a mennyit Barabás használt.”

Ugyanennek a lapnak jelentik, hogy a függetlenségi képviselők a Barabás Béla tegnapi dolgát csupán azért helyeslik, hogy elszólásból semmit sem vont vissza, mivel már rendreutasították és a jobboldal folytonosan inzultálta és beszédében zavarta. Emlékeztettek ifjabb Ábrányi Kornél egykori esetére. Tisza Kálmán miniszterelnöksége idején történt. Ábrányi Tiszát támadta s a többi között ezt kiáltotta feléje:

— Csak az arcórt tartja itt a miniszterelnököt.

Óriási láрма támadt a jobboldalon. Ábrányi ki akarta magyarázni szavait, de *Péchy Tamás*, az akkori házelnök közben rendreutasította. Ezért, noha a jobboldal egyre kiáltotta Ábrányinak: *Vonja vissza!* Ábrányi most már hajthatatlan maradt s nem vonta vissza szavait. Barabás is így tett ma. De viszont, írja a B. H., sokan vannak a pártban, kik mélyen sajnálják a Barabás mai közbeszólását, mert azt hiszik, hogy ezzel összekovácsolták a szabadelvű pártot. Hanem azért mégis szükségesnek tartották, hogy a sértegető kormánypártiakkal szemben megvédelmezzék.

A félhivatalos *Magyar Nemzet* természetesen még élesebben itéli el Barabást.

A *Neue Freie Presse* mai száma Barabás közbeszólásáról s az azt kísérő körülményekről ezeket írja:

„Már Khuen-Hédervárynál nagyobb emberrel is megesett ebben a Házban, hogy az ellenzék meg akarta akadályozni a beszédben. Az 1889-iki véderóviták óta egyetlenegy miniszterelnök sem tudta ezt a sorsot elkerülni. De nem történt meg még soha, hogy miniszterelnököt olyan ünnepléses nyilatkozattételben akadályoztak meg, melyről tudta mindenki, hogy királyi szózat tolmácsolása akar lenni. Más is történt, ami a magyar képviselőház annáleseiben még eddig nincs feljegyezve, hogy t. i. a korona ellen flagrns sértést mondtak ki. Azt a felháborodást, melyet a sértő közbeszólás keltett, lehetetlen a valóságnak híven leírni. Ha olyan rangú és nevelésű emberek,

hoz nem szokott nép okvetetlenül a forradalomhoz fog nyulni a helytartók ellen, s ez meg fogja adni a kívánt alkalmat: embertelen kínzásokat s büntetéseket alkalmazni a felkelők ellen, akiknek elkobozva vagyonát, földönfutókká kell tenni utódaikat is. Ha pedig ez a módszer, mely a monarchikus elvnek egyedül használ és az Istennek egyedül tetszik, akadályokba ütközik, Spanyolország kész még tovább 40.000 harcosnyi segélyt küldeni a saját költségén, és ha ez kevés lenne, ott van a katolikus Lengyelország a maga közék hordával és akkor ezt a hűtlen népfajt gyökerestől ki kell irtani és a császári székvaros környékét ilyen alkalmi lázadóktól végképen megsabadítani.” (I. k. 117. l.)

A fölhangozott ellenvetésekre, hogy a magyar vitéz és bátor nép, a spanyol követ ezt válaszolta:

— Tehát egyellen segítség, hogy a törököket minden áron megvegyük, hogy ez Bethlentől és a magyaroktól elforduljon.

Ezt az előterjesztést az összes jelenlevők magukévvá tették s nyomban alá is írták. Az aláírók közt szerepel első helyen maga II. Ferdinánd császár.

Wallenstein és az idősbik Karaffa, akik akkoriban hadaikkal Magyarországon táboroztak, megbízást kaptak, hogy gondosan szemmel tartásák a népmozgalmakat, amelyeket teljes erővel nyomjanak el. Üssenek rajt a csoportosuló tömegekre, gyilkolják halomra valamennyit, a vezetőket azonban küldjék a császár-

hoz — elevenen. Így aztán csakhamar bekövetkezik a polgárháború, kipusztul, elnéptelenedik az egész ország, ahová aztán lehet telepíteni a hazátlanná lett jámbor erkölcsű katolikus külföldieket. Ez a módszer különben Cseh és Morvaországban már előzőleg nagyszerűen bevált.

A pacifikáláshoz ekkor mozgósította először a hatalom szolgálatában álló szoldateszka az agent provocateur-öket, a mouchardokat és a faux freres-eket, akiknek működése csakhamar elősegítette a birodalomnak római-bizanci mintára történt szervezését.

Kimondották kategorice, hogy hiába is panaszkodnak a magyarok, mert nem vette el senki sem az alkotmányukat, hisz ilyenekkel nem is rendelkeztek. Bethlen Gábort pedig, akit 42 nyilt ütközetben nem tudtak tönkre tenni, *Abdecker* volt bécsi udvari orvos gondjaira bízták, aki pár hét alatt más világra liferálta 48 éves korában a lángeszű, bátor hadvezért, aki a legveszedelmesebb ellensége volt Ausztriának.

Midőn nem volt számbavehető ellenségük, egymásután a nemzetre szabadították Belgiojoso, Bástá, Buchheim, Souches, Kopp, Leslie, Sportix, Spankau, Karaffa és Heister nevű véreket, akik ezer számra vonatták kintpadra az áldozatokat és elégitették ki — gazdájuk parancsain kívül — a saját pénzsomjukat. Karaffa vérengzései után Lipót 3000 szentmisét mondott a kivégzettek lelkiüdvéért, ép úgy, mint nagyatyja tette Wallensteinnek Cseh-

szágban elkövetett vérengzése után. Kevés lett Bécsben a börtön és a fogadókat kellett átalakítani börtönökké, hogy el lehessen helyezni az oda ezerszámra hurcolt fogoly magyarokat.

A névtelenek, férfiak, agok, nők és gyermekek tízezrel senyvedtek penészes osztrák börtönökben és a magyar martirologiát a legnagyobb számra emelték a többi koronatarományok vértanui számához képest. A fennmaradt jegyzőkönyvek a következő kivégzettekről emlékeznek meg ebből az időből: Balogh Gáspár, nagy Székely András, Chernel György, Soós György, Nikászy György, Bartakovics János, Szüllő Miklós, Rédeky Péter, Czeglédy István, Bóra István, Barkóczy Ferenc és István, Miklóssy György, Szentkirályi Miklós, Kazinczy Péter, (Kazinczy Ferencnek, a költőnek nagyatyja.) Fáy László, Szemere László és mindezek közt családjaiknak utolsó sarja: Zrinyi Péter és Frangepán Kristóf.

A mindenkor vezérek kifosztották teljesen a börtönbe, vagy vérpadra küldött magyarokat. Gentilotti jezsuitápatér panaszkodik a főhaditanács előtt, hogy hiába volt házi kém Zrinyi és Frangepán házában, a vezérek elvittek tőle mindent és nem rekompensálták szolgálatait. Volt ezek közt a vezérek közt egy Souches nevű, egy konvertált rochellei hugonetta, aki abban találta főlévezetét, ha a nyársba huzott emberek kinszenvedéseit meghoszszabbithatta.

Hormayr szerint a vastagajku I. Lipót egy

mint *Andrássy* Tivadar gr f vagy *Perczel* Dezső volt miniszter és a képviselőház volt elnöke felugrának helyeikről és a „Hazaáruló” kifejezést nem tudják visszafojtani, akkor ez biztos jele a rettenetes felháborodásnak. Hatalmas tüntetés volt, mikor a szabadelvű és néppárt összes tagjai menten minden külső befolyástól, mintegy közös impulzusnak engedve, helyeikről felemelkedtek és „Éljen a király” felkiáltásba törtek ki. A hangos felháborodás csaknem az egész Háza átragadt és be kell vallani, hogy a függetlenségi párt legnagyobb része osztotta ezt. Nőttön-nőtt, mikor *Barabás* képviselő vonakodott rálépni arra az aranyhidra, melyet az elnök a számára épített, amikor a Ház színe előtt öt pernyi gondolkodót adott a nevezett képviselőnek, hogy hibáját jótégye. A legnagyobb fokot azonban akkor érte el a düh, mikor *Barabás* néhány szót mondott, a melyekkel azt a szándékát árulta el, hogy elbujjék ama presszió mögé, melyet saját pártíveit állítólag gyakoroltak reá. Nem is akarták meghallgatni és már megkezdett bocsánatkérése a torkába szorult. Ez arra kényszerítette az elnököt, hogy a jegyzőkönyvi megrováshoz nyuljon, olyan büntetés, melyet emberemlékezet óta magyar képviselő fölött még ki nem mondottak.

Valamennyi bécsi lap közül pedig a legélesebben támadja *Barabás*t az *Osterr Volksblatt*, amely ezeket írja: „Ha a függetlenségi párt türi a kebelében a felségsértő *Barabás*t, akkor a magyar parlamentet a kocsma és pusztabatyárok színvonalára süllyeszti.”

TÁVIRATOK.

A lefegyverzés kérdése.

Bouen, szeptember 25. A békekongresszus elfogadta *Hubard* francia képviselő indítványát, mely szerint az összes országok parlamentjében a lefegyverzés kérdését egyszerre terjesszék elő, hogy elkerüljék azt, hogy a kormányok, félve attól, hogy találnak utánzóra, közreműködésüket megtagadják.

A berlini sztrájk.

Berlin, szeptember 25. Este 6 órakor az omnibusztársulat a rendőrfőnökség parancsára beszüntette a forgalmat, hogy a gyárakból ha-

megfordított pelikán volt. Mig emez önvérével táplálja fiait, addig *Lipót*, fiai vérevel táplálkozott.

Nagyon érdekes *Hormayr* művének az a része, amely pongyolában mutatja be az egykoron szerepelt Habsburg uralkodókat. De hát ez most kívül esik főadatunkon. Annyit azonban el nem mulaszthatunk reprodukálni, hogy az összes osztrák uralkodók közül hadban egyik sem vett részt személyesen. II. Ferdinándot soha sem látták katonái. I. *Lipót* közel félszázados uralkodása alatt mindössze ötször vett részt katonai diszszemléen, ahol hosszú fehér parókájával és fülig érő csipke gallérjával úgy nézett ki, mint valami gnóm. I. *József* idegen volt, tehát azért huzódott katonáitól. A későbbi *Ferenc* császár, még mint praesumptív trónörökös, *Laudon* táborában 1789-ben elsütötte az első ágyut *Belgrád* alatt. A husz éves *Ferenc* főherceg azonban a *Karánsebes* és *Lugos* közt előfordult éjjeli pánikban egy hídron a lovak által összetapostatott és melle is behorpadt. Ennek dacára négyyszer nősült és a második házasságából 13 gyermeke lett.

Jellemző az 1809-ben Bécsbe bevonult *Napoleon* nyilatkozata: „Nincs többé osztrák császár, nincs osztrák uralkodóház — ugymond — csupán lotharingiai herceg!” *Napoleon* ugyanis franciának tekintette *Ferenc* császárt, aki tulajdon hazája ellen fogott fegyvert.

zatéró munkásokkal való összeütközéseknek elejét vegye. A „*Localanzeiger*” jelentése szerint az omnibusztársulat személyzetének kétharmada a sztrájkolókhöz csatlakozott. Az igazgatóság a sztrájkolókkal való tárgyalásokat egyelőre beszüntette.

A nisi tiszték pöre.

(A szerb katonai összeesküvés.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, szeptember 25.

Mint megírtuk, a nisi összeesküvő tiszték pörét a minap kezdték el tárgyalni. Érdekes, hogy a poroszló szolgálatot a 6. gyalogezred látja el, amelynek tisztjei tudvalevőleg az *Obrenovics* szerb királyi párt meggyilkolták. *Novakovics* és *Lazarevics* kijelentették, hogy *Magdalevics* tábornok buzdította az összeesküvőket. A bizonyítékok javarészt *Welsimann* Henrik, a szófiai titkos orosz rendőrség főnöke szolgáltatta. *Berliner Lokal Anzeiger*nek táviratozzák *Belgrádból*, hogy a nisi összeesküvő katonatiszték pörének tegnapi tárgyalásán izgatott jelenetek történtek. A vádlott tiszték tanukat jeleztek meg annak bizonyítására, hogy *Sándor* király és *Draga* királyné meggyilkolásakor az összeesküvők rabolták, fosztogattak, a királynak levágták egy ujját, hogy lehuzhassák gyűrűit, óráját is ellopták. A királyné ékszereit is elrabolták a gyilkosok. A *Draga* nyakékát később látták egy katonatiszt feleségének a nyakán. A király pénztárát feltörték és a pénzt elvitték.

Az izgató tárgyalásról ujabban a következő érdekes részleteket jelentik:

Dacára annak, hogy az összeesküvő tiszték elleni tárgyalás zárt ajtók mögött folyik, mégis határozottan állítják, hogy két bepanaszolt százados kihallgatásakor rendkívül heves jelenetek folytak le. Több vádlott követelte azoknak a tanuknak a kihallgatását, akik tudni vélik, hogy azok a tiszték, akik a királyi párt meggyilkolták, loptak és raboltak. „A halott királynak” — így mondták a vádlottak, — „karddal levágták az ujjait és levették a gyűrűket, elrabolták az óráját. *Draga* királynétól is több gyűrűt és egy gyémánt nyakéket raboltak el, és ez utóbbi most egy összeesküvő tiszt feleségének a birtokában van. A király pénzes szekrényét feltörték és minden pénzt elvittek. *Draga* királyné két legyilkolt fivéréből elvitték az órákat, gyűrűket és a dohány szelencéket. A tett végrehajtása után a királygyilkosok erőszakkal felnyitották a pincét és a konyhát, és az udvari szakácsot halálos fenyegetések mellett kényszerítették, hogy vacsorát főzzön nekik. Hét halott feküdt körülöttük és ebben a környezetben órák hosszáig étkeztek az egyenruhás királygyilkosok.”

A bíróság megtagadta ezen tanúk kihallgatását.

A tárgyalást folytatták *Novakovics* százados tegnap szintén beismerte, hogy a nisi ellenösszeesküvés szerzője és vezetője *Magdalevics* tábornok volt. Dacára ennek a tábornok ellen nem tesznek lépéseket, mert egyrészt el akarják kerülni, hogy az ügy polgári bíróság elé is kerüljön, mert *Magdalevics* tábornok már nyugdíjazva van, másrészt nem veszik komolyan a vádlottak vallomását, a kiktől azt hiszik, hogy el akarják magukról háritani a bűnösséget.

Novakovics azt is vallotta, hogy volt egy harminchat tisztből álló választmány, melyben volt négy tábornok, négy ezredes. A királynak memorandumot akartak átnyújtani. A neveket *Novakovics* nem mondotta, de fentartotta magának, hogy azokat a tárgyalás befejeztével nyilvánosságra hozza.

A dőlő kihallgatott kilenc tiszt kijelentette, hogy *Sándor* király meggyilkolása hazafias cselekedet volt, ők azonban az összeesküvők későbbi maguktartása által sértve érezték magukat és a memorandumot aláírták, mert az összeesküvők uralma ellen akartak állást foglalni.

Néhány tiszt állítólag azt vallotta, hogy megcsalták őket, mikor olyan ívet tettek előjük aláírás végett, melyen tábornokok és ezredesek nevei voltak olvashatók. Most derült csak ki, hogy ezek az aláírások hamisítva voltak, a miért is elhatározták, hogy pörök befejezte után a nisi összeesküvés vezérei ellen tényleg vezetési miatt panaszt emelnek.

Mint érdekes részletet említjük meg, hogy *Novakovics* a bíróság összeállítására ellen tiltakozott, amit avval indokolt, miszerint a bírák már a tárgyalás előtt elkészítették ítéletüket, így tehát nem elfogulatlanok. A tiltakozásnak azonban nem volt foganatja.

Belgrádból táviratozzák: A letartóztatott tiszték kihallgatását délben befejezték. *Pavlovics* államügyész kifejtette, hogy *Novakovics* és *Szolovics* századosok, *Sugumerszki* főhadnagy és *Rudarovics* hadnagy főbűnösökként felelősségre vonandók.

Az ítéletet holnap hozzák meg.

A hercegprimás merénylője.

(A bűnbánó Csólics.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, szeptember 25.

Érdekes ember fordult meg ma délelőtt a budapesti főkapitányságon a nyilvántartási osztályban. Neve: *Csólics* Mihály.

Az olvasók bizonyára emlékeznek még arra a merényletre, amelyet 1893-ban követtek el *Vasary* Kolos hercegprimás ellen. Egy elbocsátott pince és kádármestere behatolt hozzája és talán sikerül merénylete, ha a hercegprimás titkára, *Kohl* Medárd dr., jelenlegi püspök, élete kockáztatásával meg nem akadályozza. A merénylő *Csólics* Mihály volt.

Elfogták és megbüntették. Tíz évi nehéz rabságot szenvedett az eltévelyedett ember és ezidő alatt keményen vezekelt bűnéért.

A rabságban megbánta tettét és azzal iparkodott megmutatni ezt, hogy többször is bocsánatot kérő levelet írt a hercegprimásnak, amelyekben kérte, hogy bocsásson meg neki, mert amit cselekedett, azt elvakultságában tette. És a hercegprimás megbocsátott neki. Ez a bocsánat aztán visszaadta a társadalomnak a külföldben dolgozó és jóra való embert.

Amíg rab volt, dolgozott szorgalmasan és annyira megjavult, hogy a legszebb bizonyítványokkal engedték szabadon. Gondoskodtak róla, hogy munkát kapjon azonnal. Kapott is. *Kőbányán*, egy hordógyárban lett előmunkás.

Az emberek megbocsátottak neki; idegenek elfelejtették ballépését és magukhoz vették. A megtért ember pedig dolgozott szorgalmasan és lelkiismeretesen, nem vált szegényre szabadulása óta a társadalomnak.

Mindenki megbocsátott neki, csak családja nem. Neje s gyermekei nem akarnak róla tudni semmit.

Ennek a bűnéért megvezekelt embernek van most jó módja, de nincs az, a mi leginkább kellene neki: családi boldogság... És ezért itt akarja hagyni jó módját és el akar menni Amerikába, hogy felejtessen. Utlevélért járt tegnap a főkapitányság nyilvántartási osztályában.

— Elmegyek innen, a hol minden családomra emlékeztet. Családom, amely van, de rám nézve nincs. Volt feleségem, volt gyerme-

kem. Szégyent hoztam fejökre az igaz. De mindenki megbocsájtott érte, csak ők nem. Nőm, aki a hercegprimási hivatalból kapott nyugdíjból él, nem akart rólam tudni. Egy kántortanító fiam van, nem akar magához fogadni, végül egy 14 éves iskolás fiam van, azt meg nőm idegenítette el tőlem. Elmegyek innen Amerikába. Chikágó környékét szemeltem ki magamnak, mert ottan még nincsen annyira benépesítve a föld. Pénzem is lesz annyi, hogy belekezdhessek valami kis vállalatba.

A jó Isten ugyanis megsegített. Látom, hogy itten nincs mit keresnem egy levélben tudtára adtam a hercegprimásnak, annak a jószágos agg főpapnak, aki ellen vétkeztem, hogy kiakarok vándorolni Amerikába és segílyt kértem. Es kaptam is.

A hercegprimás Kohl Medárd dr. püspök ur utján is értesített, hogy 2000 koronát utalványozott ki, hogy a tengerentúl új életet kezdhessek.

Veszek ottan egy kis földet, folytatni fogom a mesterségemet, a hordó készitést, hátha megsegít az Isten és elfeledtetni a családomat.

Nem akarok gazdagságot, megelégszem a mindennapi rendes kenyéremmel, de fáj nekem, ha valaki megvet azért, amit tettem és ezerszeresen fáj, hogy éppen családom vet meg. Néhány nap mulva megkapom az utlevelemet és akkor két hét mulva indulok, hogy többé vissza ne térjek . . .

A politikai válság.

A kabinet a régi marad.

(A mentelmi-bizottság ülése. — A Khuen-kormány programja.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 25.

Romboló vihar után ma szélsőnd volt a politikában. A tegnapi botrányoknak kettős epilógusa van. Az egyik a mentelmi bizottság határozata, a mely Rigó Ferencet és Lengyel Zoltánt arra kötelezte, hogy ünnepélyesen kövessék meg a Házat. A másik meg az, hogy Barabás Béla hét képviselőársát provokáltatta. A provokáltak, a néppárti Rakovszky kivételével, mind a szabadelvű párthoz tartoznak.

A válság ügyében bizonyossá lett, hogy a kabinet összes tagjai megmaradnak, valószínűleg még Tomasics is. De ezzel együtt a Khuen-kabinetnek átmeneti volta is kidomborodik; a kabinet tagjai közül többen azért tartották meg tárcájukat, mert a felelősség elől nem akarnak kitérni.

Mindazonáltal a kabinet ujászületése még nem történhetik meg, amíg az új program kidolgozva nincsen. Ezen programot illeti most a legnagyobb várakozás. Ha igaz, a mint egy estillap mai száma a program tartalmából előre jelez, akkor a Khuen-kormány egy rokonszenves ténynyel kezdené meg új működését. E közlés szerint Khuen-Héderváry programjában visszautasítaná Körbernek a magyar ügyekbe való beavatkozását s kijelentené, hogy Ausztriának Magyarország dolgaiban semmi beleszólni valója nincs.

A képviselőház újabb összehívását célzó kérvényt már benyújtották, s az ülést előrelátóan kedden tartják meg. Lehet, hogy már ezen az ülésen az új kormány is bemutatkozik. A Ház keddi ülését érdeklődéssel várt esemény fogja megelőzni: a szabadelvűpárt hétfői konferenciája, a

melyben a párt katonai programjának megállapításával foglalkozik.

A válságra vonatkozó legújabb távirataink ezek:

A Ház összehívása.

Fővárosi munkatársunk jelenti: A függetlenségi párt megbízásából ma délelőtt Tóth János, Barta Odön, Kállay Lipót, Krasznay Ferenc, Bakonyi Samu és Endrey Gyula képviselők hozták el a képviselőházba a képviselőház újabb összehívására vonatkozó kérvényt.

Apponyi Albert gróf házelnöknek akarták átadni, Apponyi azonban még az éjjel elutazott és miután a Ház alelnökei közül sem volt senki a Házban, a kérvényt Andor Gyula elnöki tanácsosnak adták ki, aki azonnal hivatalos táviratot küldött Apponyinak bejelentve a függetlenségi kérvényét.

Andor Gyula tanácsos megígérte a kiküldötteknek, hogy mihelyt a válasz Apponyitól megérkezik, azonnal értesíti arról a függetlenségi pártot. A képviselőház ülése valószínűleg kedden lesz.

A képviselőházban.

A tegnapi csata pusztításainak nyomát takarították ma a képviselőházban. A seprős hadsereg munkája azonban nem volt zavartalan. Tömegesen jöttek a kíváncsi látogatók, akik szinte áhítatosan halgatták a szolgák magyarázatait.

— Itt ült a miniszterelnök . . . Ide rohant Rigó Ferenc . . . Innen beszélt Polónyi Géza . . .

S a levegőben mintha megint felzúgott volna a tegnapi nagy háborúnak a fátyolozott, tompa visszhangja.

Sok nézője volt — ilyenkor a fegyverszünet idején erre is telik idő — a képviselőház ravasz légseprő-masínájának. Hosszu, a második omeletről a pincébe kigyózó kaucsukcső, a melynek a végén rézszita van. Lent a gépteremben villamos gép dolgozik s az szivja le magához a drága szőnyegekbe vezetett port.

Féltizenegy óra felé a képviselők olvasóterme is megnépesedett. A kormánypártot jóformán csak Nyegre László képviselte, annál többen voltak a függetlenségi pártiak, akikből alakult meg az a deputáció, amelyik a képviselőház összehívását célzó kérvényt beadta a házelnöki irodában.

Az elnöki tanácsos közölte a küldöttséggel, hogy Apponyi távozása előtt intézkedett, hogy az esetre, ha a Ház összehívására vonatkozó kérvényt beadták, azonnal táviratilag értesítsék erről. Andor Gyula az utasításnak azonnal a küldöttség távozása után eleget tett. A képviselőház ülése így valószínűleg kedden lesz.

Hogy mekkora az érdeklődés eziránt a publikum között, a tanúsága az is, hogy már ma délelőtt ötszörösen tuljegyzték a keddi ülés belépőjegyét. S a jegyet kérők a Ház hirdetőtáblája előtt sorban megálltak s gyönyörűséggel olvasták a háznagy jelentését:

A tegnapi ülésen egy antik gyűrű találtatott.

— Istenem! Micsoda vihar lehetett az, a melyik még a gyűrűket is lesodorta a képviselők ujjáról! Vajjon lesz-e kedden is részünk benne?

Lengyel Zoltán és Rigó Ferenc

a mentelmi bizottság előtt.

A képviselőház tegnapi viharos ülésében, tudvalevőleg, erős kifakadások is halatszottak. A fölháborodás magával ragadta az ellenzéket és az izzó légkörben némelyik honatya bizony nem válogatta meg a kifejezéseket.

Az amugy is lobogó lángokat különösen Lengyel Zoltán szította haragos közbekiáltásaival, aki többek között ezt kiáltotta, a miniszterelnökre célozva: *Nem tetszik a pofája!* Apponyi Albert gróf azért a mentelmi bizottsághoz tette át az ügyét. Ugyancsak ide kerül Rigó Ferenc dolga is. Rigó ugyanis odaállott a miniszterelnök elé és kategórikusan felszólította, hogy *menjen ki a Házból*. Némelyek szerint ezt le nem írható szavak kíséretében mondta a miniszterelnöknek.

A két ügyet ma tárgyalta a mentelmi bizottság, melynek a bejelentést követő huszonnégy órán belül össze kellett ülnie. Az ülésnek, mely délután négy órakor kezdődött, következő volt a lefolyása:

Peiczl Dezső elnökölt. A felek közül megjelentek: Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök és Lengyel Zoltán.

Khuen Héderváry a kihallgatás során előadta, hogy Rigó Ferenc, kit ő nem ismert, az ülés alatt oda jött hozzá és halk hangon ezt mondta:

- Ne provokálja a parlamentet.
- Mi tetszik — kérdezte a miniszterelnök.
- Ne provokálja a parlamentet — mondta még egyszer Rigó.

Erre a miniszterelnök megkérdezte Csávosy háznagytól:

- Mit akar ez az ember?

Szatmári Mór, a mentelmi-bizottság tagja: Volt-e támadó jellege Rigó fellépésének.

Khuen-Héderváry: Nem.

Zichy Aladár gróf: Nem használt semmiféle illetlen kifejezést? Mert a képviselőházban nem ez volt elterjedve, hanem, hogy mást mondott.

Khuen-Héderváry: Szórol-szóra azt mondta, amit említettem.

Ezzel a miniszterelnök kihallgatása véget ért, eltávozott. Következett a másik ügy.

Lengyel Zoltán kijelenti, hogy a rendutasítást nem hallotta. Zajt akarva sem csinálhatott volna, mert be van rekedve. Rendetlenséget nem ő, hanem a szabadelvű párt okozott, mert az oly módon támadt reá, hogy az terrorizmus volt.

A bizottság ezután Lengyel Zoltánt és Rigó Ferencet a Ház ünnepélyes megkövetésére ítélte a házszabályok 255-ik szakasza alapján.

Ez a szakasz, melyet a házszabályok revideálása óta először volt alkalmunk a mentelmi bizottságnak alkalmazni, a következőképen hangzik:

255. §.

Ha a Ház valamely tagja a rendet zavarja, az elnök őt névszerint is rendutasíthatja. Ezen rendutasítás ellen felszólalni, azt visszautasítani, vagy vita tárgyává tenni nem szabad.

Ha az illető tag a rendzavarást folytatja és rögtöni intézkedés szükségére nem forog fenn, valamint az elnök iránti engedetlenség egyéb eseteiben az elnök kérdésére a Ház vita nélkül egyszerű szavazással utasítja a mentelmi bizottságot, hogy a Ház további intézkedése iránt 24 óra alatt javaslatot tegyen.

A mentelmi-bizottság javaslata ily esetben a Háznak ünnepélyes megkövetésére, vagy a jegyzőkönyvi megrovásnak a hivatalos lapban és az illető képviselő választókerületében falragaszok által eszközözendő közzétételére, sőt ismétlés esetében határozott tartamu időleges

kizárás elrendelésének véleményezésére terjedhet.

A mentelmi bizottság véleményes jelentését a Ház közvetlen tárgyalás alá veszi és a bizottság többségi s esetleg kisebbségi előadójának is meghallgatásával, az előterjesztett javaslatok fölött vita nélkül, egyszerű szavazással határoz. Ezen tárgyalásban az illető képviselő részt nem vehet.

Az új kormány.

Héderváry Károly gróf miniszterelnök végleg megállapodott abban, hogy a kabinet régi tagjait kéri fel újból a miniszteri tárcák elvállalására. Fővárosi munkatársunknak alkalma volt ma egy aktív miniszterrel beszélni, aki ezt a hirt előtte megerősítette. Valószínű azonban, hogy Tomasics Miklós volt horvát miniszter helyébe, aki már ugyanis előbb mondott le, vagy az idősb Josipovich Imre, aki már volt horvát miniszter, vagy pedig öcsöce Josipovich Géza lesz az új horvát miniszter, akiket még az ellenzéken is szívesen fogadnának, de a szabadelvűpárt teljes rokonszenvvel venné őket körül. A szabadelvűpárt magatartása egyébként úgy a kormány, mint a katonai dolgokra nézve a hétfői értekezleten dől el.

Politikai körökben azt hiszik, hogy az új kormány vasárnap ki lesz nevezve s kedden bemutatkozik.

Ma délelőtt tizenegy órakor a Khuen-Héderváry-kabinet tanácskozássra gyűlt össze. A tanácskozás nem volt minisztertanács jellegű, hanem az alakulás programjának megbeszélésére történt. A tanácskozáson arról volt szó, hogy megállapítsák azokat a nyilatkozatokat, a melyeket a bemutatkozás alkalmával a miniszterelnök előterjesszen.

A megoldás előtt.

A krízis ma még nem nyert teljes megoldást és előreláthatóan még néhány napig eltart, míg Khuen-Héderváry abban a helyzetben lesz, hogy kabinetjét a képviselőházban bemutassa.

A megoldást nem személyes kérdések hátráltatják. Lukács László és Wlassics Gyula miniszterek szintén elvállalták részvételüket tárcájának további viselését, csak a horvát miniszteri székre nincsen még határozott döntés. Valószínű, hogy Tomasics Miklós megmarad. Ellene tudvalevően az összeférhetetlenségi bizottság határozatot hozott, s bár e határozatot a képviselőház még nem fogadta el, Tomasics, ha megmarad miniszteri állásában, leköszön mandátumáról és újból megválasztatja magát.

A kabinet megalakulását tehát nem személyi tekintetek várják, hanem az, hogy hosszabb idő kell, a míg az új kormány programját megállapítják. A míg ez a program határozott formában és végleg kidolgozva nincs, addig az új kabinet nem mutatkozik be.

A mai estilapok azon közlése, hogy Khuen-Héderváry Bécsbe megy s a királynál kihallgatásra jelentkezik, nem áll; Khuen csak akkor megy Bécsbe, ha a kabinetalakításnak nemcsak a személyi, de a tárgyi akadályai is elháríthatnak.

Khuen-Héderváry programja.

A M. Szó, a mint fővárosi tudósítónk táviratozza, állítólag kormánypárti forrásból előre jelzi az újonnan megalakult kormány programjának tartalmát.

Ez értesülés szerint a program három részből fog állni, és pedig:

1. A miniszterelnök a katonai kérdésekben ismerteti a helyzetet és azokat a reformokat, a melyeknek keresztülvitele akadályokba nem ütközik. Ezen reformok két csoportba oszlanak:

a) a Széll Kálmán és Khuen-Héderváry által már régebben tett kijelentések alapján megvalósítandó reformok;

b) újabb engedmények, különösen a katonai iskolák megmagyarosítása tekintetében, úgy, a mint azt több mérsékelt obstrukcionista képviselő mint *conditio sine qua non-t* fölállította.

2. A programba bevételnek különböző belügyi reformok, kulturális, közgazdasági és közigazgatási kérdéseket illetőleg. A közgazdasági kérdések megoldásával az agrár-csoportokat akarják megnyerni, a kulturális reformokkal a szabadelvűpártnak a magyarosodásért küzdő részeit.

3. A legszenzációsabb pontja a programnak, a mely természetesen legjobban rászorul a megerősítésre, Körber osztrák miniszterelnökkel foglalkozik. Héderváry vissza akarja utasítani Körber fellelést és legutóbbi kijelentéseit, hangoztatva, hogy téves és rosszhiszemű minden állítás, mintha Magyarország elhatározásába Ausztriának bárminő beleszólási joga lenne.

4. A miniszterelnöknek tudomására jutott volna, hogy az ellenzék értesülést szerzett arról, miszerint az idej horvát zavargásokat Körber pénze szervezte. Ha az ellenzék a parlamentben ezt szóba hozza, — így tervezi a Khuen-kabinet — akkor a kormány kénytelen lesz állást foglalni Körber ellen és nem engedi, hogy Körber cselekedetei miatt az udvar, vagy mások felelősségre vonassanak.

A függetlenségi párt, a mint illetékes politikai körökből jelentik, attól teszi függővé további magatartását, hogy a magyar vezényszó dolgában a kormány nyilatkozik-e s ha igen, minő formában. Ha erre nézve a kormány kielégítő nyilatkozatot nem tesz, akkor folytatják az obstrukciót.

A kabinet-alakítás előkészületei.

Tegnap este Khuen gróf nyolc óra körül jelent meg a szabadelvű pártkörben. Valamivel korábban érkeztek oda Lukács, Darányi és Wlassics miniszterek. A miniszterek a budavári miniszterelnöki palotából jöttek, ahol Khuen gróf elnöklése alatt délutáni hat óra óta értekezletet tartottak. A szabadelvűpárt beavatott köreiből beszélték, hogy Khuen gróf ezen az értekezleten referált az ideiglenesen megbízott minisztereknek bécsi utjáról. A miniszterek ezután a parlamenti válságról tanácskoztak s a további teendőket vitatták meg.

Khuen gróf addig nem tárgyalt senkivel se a kabinetalakításról. A miniszterek fel fogása ugyanis az volt, hogy Khuen gróf előbb tisztázza a kormány legközelebbi parlamenti magatartásának kérdését. Ezekkel a kérdésekkel foglalkozott a miniszteri értekezlet. A legközelebbi teendő volt tehát annak a nyilatkozatnak a megállapítása, melyet Khuen-Héderváry gróf az új kormány bemutatkozása alkalmával a szabadelvűpártban és a Házban fog elmondani. Már ekkor beszélték, hogy Khuen gróf nem kéri fel új embert tárcavállalásra, hanem a leghatározottabban hangsúlyozva a megbízás átmeneti jellegét, jelenlegi miniszter társait kéri meg tárcák megtartására. Az átmeneti kormány feladata a szabadelvűpárt katonai program-váltságának elintézésével s a Házban a manifesz-

tum érdeme ügyében teendő kormány nyilatkozással fejeztetnék be.

A szabadelvű párti körökben arról beszéltek, hogy Wlassics és Lukács miniszterek baráti körben úgy nyilatkoztak, hogy nem hajlaneók az új misszióra. Ezekkel a hírekkel szemben a párt vezető köreiből azt mondják, hogy a nevezett miniszterek sem fognak a súlyos köteleesség elől kitérni, amikor Khuen gróf felkéri tárcák megtartására. Ugyanis az a helyzet, hogy aki már miniszter a mai végzetesen bonyolódó helyzetben, az alig szabadulhat egyelőre a piros bársonyszéktől. A szabadelvűpártban a miniszter-képes politikusok közül kevesen mulasztottak el tegnap bizalmasan pár hívőknek elmondani, hogy nem vágnak az átmeneti tárcá dicsőségére. Így a jelenlegi miniszterekre egyelőre a helyzet kényszere nehezedik. Szabadelvűpárti körökben azt hiszik, hogy a hivatalos lap vasárnapi száma fogja közölni az új kabinet kinevezésére — illetőleg a réginek megerősítésére — vonatkozó királyi kéziratot. Khuen gróf ezt a kérdést holnap tisztázza s szombaton a királynak Bécsben megteszi előterjesztését.

A megtagadott adószedés.

Azoknak a városoknak a száma, a melyek az állami adók behajtását és beszedését az ex-lex idejére megtagadták, ma megszapordott egygyel: Makó várossal.

Csanádvármegye törvényhatóságának állásfoglalása után indult meg Makón a város képviselői között ez iránt a mozgalom s ötvenkét városi képviselő indítványára ma délelőttre rendkívüli közgyűlést hívott össze Farkas József polgármester. A gyűlésre még két sürgősebb természetű ügy is volt kitűzve, de az ezek letti határozást máskorra hallasztották s az állandó választmánynak az adófelvétel megtagadását véleményező javaslatát egyhangulag, felszólalás nélkül fogadták el. A város képviselőinek határozata szövege szerint a következő:

Tekintve azt, hogy a törvényhozás az államháztartás költségeit és az ujjoncjutalékokat a folyó évre meg nem szavazta s ez okon az adóbehajtás és ujjoncozás törvénytelen, kimondja a képviselőtestület, hogy az állami adók behajtását beszünteti, azoknak beszedésétől és felvételétől a közpénztári tisztséget eltölti mindaz ideig, míg az indennitás vagy állami költségvetés és az ujjoncjutalék a törvényhozás által elfogadva nem lett. Hasonlóan megtiltatik hadköteles korban állók vagy önkéntes belépésre jogosítottak részére, az önkéntes belépéshez szükséges bizonyítvány kiadása.

A város polgársága a képviselőtestület ezen határozatáról hirdetmény útján értesítetik.

Kimondja azonban a képviselőtestület, hogy ezen határozat a város háztartását illető bevételek költségvetésileg megállapított adóneveire nem vonatkozik.

Kalocsáról sürgönyzik: A város közgyűlése ma megtagadta az állami adó beszedését. A határozatot szótöbbséggel hozták.

A Times a magyar válságról.

Londonból táviratozzák: A Times mai vézércikkében a magyarországi helyzettel foglalkozván, a következőket írja: Kétségbevonhatatlan, hogy az új prozozíciók, melyeket Khuen-Héderváry gróf most tett, a legnagyobb engedményeket képezik, melyeket I. Ferenc József és tanácsosai a közös védelem követelményeivel még megegyeztetetőknek találnak. Magyarország érdekében remélhető, hogy az ellenzék vezetői közül a leghiggadtabbak végre elszánják magukat arra, hogy véget vessenek egy olyan helyzetnek, melyet Magyarország kezd komolyan megsínyleni.

A szabadelvűpárt újabb konferenciája.

Nagy érdeklődéssel várják a szabadelvű pártnak újabb konferenciáját, amelynek összehívását tudvalevően a katonai kérdések ügyében számos tag kérte és a melyet *hétfőn* az esetben is megtartanak, ha addig az új kabinet még nem is alakult meg.

Hogy ez értekezlet mikép fog lefolyni, azt bajos előre megmondani, valószínű azonban, hogy a konferencia *nem fog* a katonai kérdések dolgában *végleges határozatot hozni*, hanem *bizottságot* küld ki, a mely a kormány férfival együtt a párt katonai programját kidolgozza s a párt elé konkrét javaslatot terjesszen. Ez annál valószínűbb, mert ha a párt teljes egészében, minden előkészítés nélkül akar-ná a katonai programot vitatni, ehhez legalább is hetek kellenének.

A pártban ugyanis már eddig a legkülönbözőbb javaslatokról van szó.

Hieronymy Károly a régi szabadelvűek nevében még néhány hét előtt programot dolgozott ki, a mely nemcsak a katonai, hanem a *közgazdasági kérdésekre* kiterjeszkedik, és intézkedést tartalmaz arra nézve, hogy a *mennyiben Ausztriával egy év alatt hosszabb lejáratu szerződés nem kötötnék, az önálló vámterület következék be.*

A volt nemzeti pártiak álláspontját *Bolgár Ferenc* foglalta memorandumba. Ugyancsak a volt nemzeti párt részéről *Szentiványi Árpád* foglalta memorandumba az ő nevével elnevezett pontokat.

Vancsó Gyula dr. és *Gorove László* szintén külön-külön katonai programot dolgozott ki, a melyek szintén elő fognak terjesztetni a konferencián.

Erre a nagy anyagra való tekintettel tehát valószínű, hogy a *hétfői* konferencia végleges határozatot nem hoz, hanem egy-séges program kidolgozása érdekében *bizottságot* küldenek ki.

A család becsületéért.

(Az összekaszabolt férj.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 25.

Két katonatiszt ma véres botrányt csinált Szatmárnémetiben. Összekaszaboltak egy civilt, ki súlyosan sérült; maradt a tett színhelyén. Az eset nem a katonatiszti vérengzések sablonjába tartozik, hanem ritka érdekességű családí regény, melyben a tisztek méltó büntetését szabták a civilre. Az ellen eshetik legfeljebb kifogás, hogy a támadók ketten voltak egy ellenében.

Azonnal kitűnik az eset érdekes volta, ha megmondjuk, hogy az összekaszabolt ember az egyik tisztnek *veje*, a másiknak pedig *sógora*; s meg van a regény, ha hozzátesszük, hogy a büntetés a *felesége miatt* járt ki a civilnek.

Lépesi Odön honvéd százados és fia, *Lépesi Győző* főhadnagy, továbbá a százados veje, *Bátki Sándor* számtiszt a szereplői az ügynek. *Bátki* rossz viszonyban élt a feleségével, s a házasság között válásra került a dolog. A válópörök alkalmával nem ritkaság, hogy az egyik hites-társ kiméletlenül leleplezi a másikat, csak hogy a válást a bíróság kimondja. Nem egyszer a valóság helyett rágalom is kerül a jegyzőkönyv-be, nyomósabb válóok kedvéért.

Igy történt ez itt is. Ma volt a békéltető tárgyalás, melyen *Bátki a feleségét alaposan meghurcolta*. Akár igaz volt, amit mondott, akár nem, uriemberhez nem méltóan viselkedett a válni akaró számtiszt.

Ha neki nem volt fogalma a lovagi érzületről, annál inkább bántotta adolog az asszony apját, *Lépesi százados*. Elhatározta, hogy megtorolja leánya meghurcoltatását. Hirtelen dühében nem talált erre más módot, minthogy vejét kardjával megleckéztesse. Segítségére volt ebben a századosnak a fia is, és a vő vérrrel fizetett meg lovagiatlanságáért. Ma délelőt történt az eset. Az utcán rárontottak s *összekaszabolták*.

Az elégtételvévésben nagyon sok van, ami a középkorra emlékeztet, de viszont meg is van ennek a leckéztetésnek a manapság szokatlan, középkori ereje is.

A drezdai kiállítás kritikája.

(Az első közigazgatási kiállításról.)

Arad, szeptember 25.

A vidéki városok küldöttei általában elragadtatással szólnak a drezdai kiállításról, a melyen a német városok fejlettségeinek jeleit tet-ték közszemlére. Ezzel szemben érdekesnek tartjuk, hogy a kiállításnak egy magyar tudománys lapban megjelent kritikájából néhány jellemző részt közreadjunk, amely egész más-ként szól, a következőkben:

A kiállítás anyagának részletes áttekintése után teljes megerősítést nyert az a benyomá-sunk, hogy a kiállítás rendezői, de még foko-zottabb mértékben a kiállítók, nem tudták, hogy mit állítsanak ki. Mindannyian át voltak hatva a vágytól, hogy a német városok hatal-mas fejlődését, tán nem is annyira a külföld okulására, mint inkább saját dicsőségükre, be-mutassák, de egyáltalában nem voltak tisztá-ban azzal, miképpen mutatható meg egy tár-sadalmi fejlődés a közigazgatás mérciumán ke-resztül.

De hát lehetséges-e *közigazgatási kiállítás* s ha igen, milyennek kell annak lennie? Al-lami létre emelkedett társadalmat feltételezve, a közigazgatás tudvalevőleg az állami élet rendje és annak minden része, így pl. a városi igazgatás, szükségkép része ezen rendnek. A közigazgatás ennél fogva úgy szerveiben, mint működésében kifejezője az állami társadalom-ban ható erők mindenkor meglévő viszonyainak és így a társadalmi fejlődésnek a leghívőbb tükrö, tehát elméletileg a társadalmi élet egy bizonyos fejlődési fokának, mint egy bi-zonyos fejlődési folyamatának feltüntetésére két-ségtelenül a legalkalmasabb médium. A kérdés csak az lehet, vannak-e eszközeink a közigazgatás jelenségei bemutatására. A közigazgatás dologi részére nézve (terület, épület, szervezetek stb.) könnyű a helyzet, mert tervek, modellek, fény-képek állanak rendelkezésünkre, nehezebb azon-ban már közigazgatási működést és az ezt megindító s mozgató eleven életet szemlélhet-ővé tenni, bár a fénykép, de még inkább a mozgófénykép itt is hasznosítható volna; igen nagy s jórészt elháríthatlan nehézségekbe üt-közik azonban annak a számtalan tényezőnek és még inkább összefüggésünknek megjele-nítése, melyek az egész közigazgatást mozgat-ják és a melyek ismerete nélkül az előbb em-lített eszközökkel csak igen töredékes képét adhatjuk a közigazgatásnak. Itt tehát más esz-közt kell keresnünk, ha a közigazgatási ki-állítás életrevalóvá akarjuk tenni; ez pe-dig nem lehet más, mint az, mely min-den kiállításnak hasznos segédeszköze, me-lyet azonban a mi esetünkben ideszökö-nek tekintenek: a leírás. Közigazgatási ki-állításban a fénykép, terv, model stb. fel-tétlen szükséges kiegészítései a leírásnak, mely egyedül nyújthat a szemléleti tárgyak szerves kapcsolathozataláival, valamint az ábrá-zolásra nem alkalmas mozzanatok kifejtésével

és ezeknek az előbbiekkal összefüztésével egy-séges képet a közigazgatás bármely jelenségé-ről. — Így például, ha valamely város ter-jeszkedéséről akarunk beszámolni, ki kell fejtenünk azon tényezőket, melyek ezen ter-jeszkedést általában és ezért ép a vett irány-ban idézték elő, hogy a terjeszkedés mértéke megfelel-e a város gazdasági erejének, milyen hasznos vagy káros visszahatásai voltak a vá-ros életére stb.; mindezekhez természetesen megfelelő szemléleti eszközök kiegészítésül csatolandók; vagy pl. ha valamely város köz-életelmzéséről akarunk számot adni, nem elég a marhavásár, közbűgőhid és vásárcsarnok ter-veit s esetleg modeljeit bemutatni, hanem ki kell fejteni ezenkívül, sőt ez a fő, a város egész közéletelmzési rendszerét, annak alapjait és eredményeit.

Mit mutat föl már most ezen követeléssel szemben a drezdai városi kiállítás? A fentem-lített nem odavaló dolgokon kívül egy sereg tervrajzot, modelt és fényképet, itt-ott hivata-los iratmintákat és semmi leírást. Es pedig nemcsak olyan leírást nem láttunk, milyent az előbbieken kívánatosnak jel-ztünk, hanem a szemléleti tárgyak összekapcsolására és értéke-lésére okvetlenül szükségeseket sem. Már pe-dig, teszem, a német vásárcsarnoki intézmény-ről még halvány fogalmat sem nyerhetek, ha őt város vásárcsarnok-terveit és modeljeit lá-tom, de senki sem mondja meg nekem, hogy ezek az összes németországi vásárcsarnokok-e, vagy azok hány százaléka; hogy a legelső mi-nőségűek-e, vagy átlagok, stb.

Mindezekből látható, hogy a drezdai városi kiállítás anyaga tulajdonkép nem egyéb, mint bővített kiadása az általános kiállítások városi csarnokai ismert műszaki sablonjainak, de kö-zzeiítő lépést sem tesz ahhoz, a mit egy tár-sadalmi kiállítástól várnunk kell. De még azon szűk körben, a mit kiállításuknak szabtak, sem mutatják a német városok a fejlődésnek azt a fokát, melyet valóban elértek és a melyről, vá-rosaikat magukat megtekintve, meggyőződhe-tünk.

De azért volt haszna ennek a kiállításnak is, mert, látva hiányait, gondolatokat ébreszt arra, hogy milyennek *kellene lenni* egy köz-igazgatási kiállításnak.

Párbaj a magyargyalázásért.

(Struchly százados megebeszült.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 25.

Abban a felháborító ügyben, melynek a magyargyalázó *Struchly* Lipót pozsonyi vadász százados a hőse, nevezetes esemény történt ma. Mint ismeretes, tolcsvai *Bónis Sándor* Miskolc-ról inzultáló nyílt levelet intézett *Struchlyhoz*, ki ezért provokáltatta Bónist. A párbaj ma Miskolcon megtörtént, s ezuttal a kardokra bi-zott igazságszolgáltatás tényleg az igazságot szolgálta, mert *Struchly százados hatalmas vá-gást kapott a mellén*.

Csütörtökön reggel érkeztek Miskolcra a százados segédei: *Boross* százados és *Seidl* fő-hadnagy, kik megkezdték a tárgyalást a Bónist képviselő *Vidats* Sándorral és *Demeter* Ernővel. *Struchly* segédei felmutatták a Pozsonyban meg-jelenő *Nyugatmagyarországi Híradó* egy számát, melyben *Struchly* kijelenti, hogy akkor, midőn a gyalázó kifejezéseket mondta, *ittas volt. Az eset felett sajnálatát fejezi ki és bocsánatot kér a nemzeti érzület ellen elkövetett sértésért*.

Ennek folytán Bónis sértő levele indokát veszítvén, azt sajnálattal visszavonta, de kije-lentette, hogy a fegyveres elégtétel minder ne-mét kész megadni. *Struchly* segédei a kijelen-

tést megelégedéssel tudomásul vették, de a fegyveres elégtételt a nyilvános meghurcolásra való tekintettel *nem mellőzhették*. A segédek ezután kardpárbajban állapodtak meg, első vérré.

A párbaj ma délután folyt le egyik miskolci laktanyában. A felek rendkívül hevesen csaptak össze, miközben Bónis egy balról jobbra húzó, *tizenöt-husz centiméternyi vágást ejtett Struchly mellén*. A kard a csontot is mélyen bevágta. A segédek erre a párbajt beszüntették. A felek, kezet nyujtva egymásnak, *kibékültek*.

A párbaj eredménye nagy örömet keltett Miskolcon. Mikor Bónis a laktanyából eltávozott, a kinn várakozó közönség viharosan megéljenzte s elkísérte lakására. A polgárság ezüst kelyhet vett Bónisnak ezzel a felirással:

Ne bántsá a magyart!

Este a Bónis melletti tüntetés megújult. Az ifjuság fátyolban menetben vonult lakása elé, hol beszéddel üdvözltek.

A magyargyalázó kapitány egyik ügye ilyenformán befejezést nyert. Ez a párbaj pedig nem elrettentő példa, csak szomorú tünete annak, hogy a magyar állam hadseregének tisztjei között vannak, a kiket csak így lehet megtanítani a magyar nemzet respektálására. Mert szép Struchly százados bocsánatkérése, de bizonyos, hogy a közös hadsereg tisztjei közül sokan gondolkoznak úgy, mint ő; csak vele esett meg a pech, hogy ittás állapotban ezt ki is kiabálta.

Egy aradi gépész drámája.

(Az elmezavar áldozata.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 25.

Megemlékeztünk arról a véres eseményről, mely Budapesten, a Márton-utcában történt.

Wlassics Gyula géplakatos rálőtt a feleségére, fiára, azután önmaga ellen fordította fegyverét. Az öngyilkosság sikerült, a másik két sebesült, bár állapota igen súlyos, életben maradt.

Wlassics, ki szörnyű tettet elmezavarban követett el, aradi ember volt még nem hosszú idő előtt. A magy. kir. államvasutak szolgálatában s egyszer vasuti baleset érte. A vonat, melyen volt, összeütközött egy másikkal, s *akkor támadt valami zavarodás a fejében*, melynek következménye lett a mostani véres dráma is.

Aradról azután Budapestre került, hol megháborodott. Felesége: özv. Vaskóné, Jung Erzsébetnek kis vagyona volt, de mikor a pénze elfogyott, szorult helyzetbe került Wlassics. Aradi rokonához fordult, ki egy itteni iparvállalathoz juttatta be. Egy ideig dolgozott, de nem tudott megmaradni ebben az állásában sem. Ismét a fővárosba költözött, hol a géplakatos mesterséget folytatta.

Az utóbbi időben rosszra fordult a sorsuk, s többször összeveszett e miatt feleségével. Nemrégiben szót is váltak, mert a férj lelővéssel fenyegette az asszonyt. Ez már erősebb tünete volt az elmezavarnak, mely a szerencsétlen ember életén, nyugtalan ide-oda kapkodásán meglátszott.

Az öngyilkosról és a súlyosan sérült családjáról a mai távirat így szól:

Wlassics Gyula géplakatos holttestét elszállították a boncoló intézetbe, a hol ma felbontották. Temetése szombaton délután három órakor lesz az új-temető halottasházából.

Felesége, Jung Erzsébet s mostoha fia, Vaskó István a második sebészeti klinikán fekszenek, s *állapotukban nagy javulás állott be*. A kezelő orvosok véleménye szerint kiheverik sérüléseiket, de pár hétbe tart, míg a kór-ágyat elhagyhatják.

Agyonlőtt kereskedő.

(Gyilkosság az ablakon át.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 25.

A ternovai járáshoz tartozó Aranyág községben ma egy ismeretlen orgyilkos gonoszságának esett áldozatul egy fiatal, törekvő kereskedő. A gyilkosság motivuma még teljesen ismeretlen, s a meggyilkolt hozzátartozói sem tudják okát adni, hogy mi vihette rá a gyilkost erre a tetre. A hatóság sem tudta még kézrekeríteni a gyilkost, s így határozottsággal nem tudni, hogy mért kellett a fiatal embernek élete javában elpusztulni.

Alkalmassint ismét egy olyan esettel állunk szemben, mikor a lelki szegénység adott fegyvert a kezébe egy félvad embernek, a melyből Aradmegyében elég sok van, aki az emberéletet nem taksálja többre egy pohár pálinkánál. Az eset részletei a következők:

Aranyág ternovai járásbeli községben tegnap este orozva lelőtték Irsai Sándor kereskedőt és kocsmárost.

Irsai este hat óra tájt nővérével az üzlet melletti szobában vacsoránál ült, míg özvegy édes anyja a konyhában foglalatzkodott.

Eközben a kerítés felőli ablakon belétek a szobába. Csörömpölve hullott le a földre az összezúzott ablaküveg és Irsai a golyótól találva lebukott a székről. A golyó szíven találta Irsait, úgy hogy *rögtön meghalt*. A fegyver régi hátultöltő puska volt, a mely a kerítésre volt támasztva, úgy hogy biztos célzást engedett.

A lövés néhány perccel azután dördült el, hogy Irsai az üzletet bezárta. A kocsmában parasztok voltak, akik közvetlen a zárás előtt mentek el.

Irsai nővére a lövés hallatára óles sikolylyal fölugrott ültéből, az anyja is beszaladt a konyhából. Mire a szobába ért, fia már holtan hevert a földön.

Az esetet nyomban bejelentették Lengyel Sándor dr. főszolgabírónak, aki széles körben megindította a nyomozást a tettes kézrekerítése iránt. Az esetről értesítették az aradi kir. ügyészséget is, s ma a főszolgabíróval együtt egy alügyész ki is ment a helyszínére.

A gyanu egy vadászóra irányul, mert Irsai nemrég a Szulkovszky-uradalomnál, melynek Aranyágon is van birtoka, feljelentést tett néhány ismertebb vadász ellen. Gyanu háramlik még egy falubeli együgyű emberre is, akivel Irsai gyakran tréfálkozott, hogy féltékenynyé tegye. Az együgyű ember többször fenyegetőzött, hogy *lelővi Irsait*. Tegnap is azt hangoztatta előtte, de senki sem vette komolyan ezt a fenyegetést. Azt is beszéltek az aranyágiak, hogy ezt az együgyű embert valamely oldalról *felbujtogatják*, hogy Irsait elpusztítsa.

A fegyvert, mely a tettes kézrekerítéséhez fontos adatokat szolgáltat, elkobozták.

Irsai huszonhat éves, nőtlen ember volt, fűszerkereskedést és kocsmát vezetett. Anyját özv. Izraelnét, valamint nővérét ő tartotta el. Három évvel ezelőtt az aradi 88. gyalogezrednél szolgált.

Aradon széles körökben ismerték a fiatal és törekvő kereskedőt, s a gyilkosság híre, a mely Aradon lakó rokonai és ismerősei révén ma elterjedt, nagy feltűnést keltett.

Barabás Béla afférjei.

(Hét rendbeli provokáció.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 25.

Az a vihar, a mely a képviselőház tegnapi ülésén Barabás Bélának nevezetes közbeszólását követte, és a melynek forogtatagában a szenvedélyes kifejezések egyre-másra röpködtek, nem kevesebb, mint *hét lovagias ügybe sodorta Barabást*. A tegnapi ülésről szóló gyorsirói feljegyzések szerint ennyi képviselő illetve sértéssel a közbeszólás miatt Barabás Bélát. A viharos ülés után, Barabás Béla még tegnap este elutazott Budapestről Aradra. Elutazása előtt megkérte néhány képviselőtársát, hogy nézzenek után, a hiteles gyorsirói jegyzetek közt, hogy kiknek részéről és milyen sértések érték őt az ülés során.

A képviselők utána néztek és konstataáltak, hogy a nagy viharban a következő sértő kifejezésekkel illették Barabást:

- *Gazember!*
- *Áruló!*
- *Gyalázat!*
- *Hazaáruló!*

Egyben közölték azon képviselők neveit, akik ezt a gyorsirói jegyzetek szerint, kiabálták.

Barabás ennek folytán a délutáni gyorsvonattal elutazott Aradról, s tíz órakor a fővárosba érkezvén, fölkererte Tóth János és Kubik Béla képviselőket, hogy a nevében

Andrássy Tivadar grófot,
Rakovszky Istvánt,
Ivánka Oszkárt,
Kammerer Ernőt,
Perczel Dezsőt,
Szécs Pált és
Borbély Györgyöt

provokálják.

A provokációt a segédek még ma tudomására hozták az illető képviselőknek, akik azonban segédeiket még nem nevezték meg.

Ha e hét lovagias ügyet békésen nem lehetne elintézni, az esetben is valószínűtlen lenne, hogy Barabás mind a hét-tel megverekedjék, hanem, miután közös ok miatt elkövetett sértésekről van szó, valószínűleg *sorshuzás* útján állana ki egyikük Barabással.

HIREK.

— Október 6-ika Budapesten. Fővárosi tudósítónk írja: Az egyetemi hallgatók ma küldöttéleg kérték a székesfőváros polgármesterét arra, engedné át a Vigadó termeit, az október 6-ikára kitűzött matinée céljaira. A hatóság, ha valami nagyobb akadály nem merül föl, a kérelemnek eleget tesz.

— A villamos árak megállapítása. Az aradi villamos társaság minden három évben új tarifa tervezetet készít a villamos házi berendezések, mellékvezetékek és a magánfogyasztással összefüggő díjakról. Most jár le ez a háromévi ciklus, s ez okból a város és villamos társaság képviselői tárgyalás alá vették az új tarifa tervezetet. A bizottságban a város képviselőiben résztvettek: Virág Lajos főmérnök és Hegedüs László, a villamos társulat részéről: Korbuly József és Simonffy Aladár. A bizottság elnökeül Straub Sándort, az orsz. technológiai iparmu-

zeumi tanárát, az elektrotechnikusok orsz. egyesületének elnökét kérték fel. Tegnap ült össze a bizottság, mely mintegy nyolcszáz tételt vett tárgyalás alá. Az árak nagyrészt elfogadták, némelyeket módosítottak. Általánosságban kedvezőbbek az árak, mint a három év előtti táblában.

— **A kitiltott hadapródokat visszafogadják.** Kolossváry Dezső honvédelmi miniszter, mint sürgönyzik, a pécsi hadapródiskola kitiltott növendékeinek saját kérelmükre megengedte, hogy *újól felvétesenek az intézetbe.* A hadapródok tudvalevőleg a Gotterhalte ellen tüntettek s a miatt zárták ki őket.

— **Az államvasutak téli menetrendje.** A magyar királyi államvasutak vonalain és az általuk kezelt magánvasutakon f. évi október hó 1-én a téli menetrend lép életbe. Mint értesülünk, a budapest—kolozsvár—predeal és a budapest—arad—tővisi vonalakon a Budapest keleti p. u. és Predeal között *Aradon* át mindkét irányban közlekedő gyorsvonatok Budapest és Szolnok között Kolozsvár felé, illetve a Nagyvárad felől közlekedő gyorsvonattól a téli menetrend tartama alatt is elkülönítve fognak közlekedni és a gyorsvonatok forgalma bezárólag folyó évi november hó 15-ig Budapest és Predeal között, azotul pedig csak Budapest és Brassó között tartatik fenn. A *Mária-Radnáról Aradra* vasár- és ünnepnapokon közlekedő esti helyi vegyesvonat október 11-ével *forgalmon kívül helyeztetik.* Ennek folytán a Tővisről este Aradra érkező személyvonatnál Mária-Radna és Arad között a szomszédos forgalmu menetjegyek és a rendes áru szomszédos menettérítési jegyek használatára fennálló korlátozás október 12-től kezdődőleg hatályon kívül helyeztetik.

— **Desseffy püspök Makón.** Desseffy Sándor megyés püspök hosszas betegeskedés után egészségének helyreállításával üdülés végett Makóra érkezett. Miután a főpásztor távolléte ideje alatt a polgármester személyében változás állott be *Farkas* József polgármesterré megválasztásával, a polgármester az agg főpásztornál tegnap délelőtt tisztelgett *Gera* Sámuel tanácsjegyző kíséretében. A polgármester a főpásztort szép beszédben üdvözölve, kifejezést adott annak, hogy a város lakossága valláskülönbség nélkül mindenkor a legnagyobb érdeklődéssel viseltetik az egyházfejedelem egészségi állapotáért. Desseffy Sándor püspök elérkezését köszöntötte meg a polgármester üdvözlését. Kiemelte, hogy örül azon, hogy Makó város új polgármesterét személyesen megismerhette, másfelől pedig jól esett neki, hogy irányában Makó város közönsége szeretettel viseltetik. A püspök végül fölkerlte a polgármestert, miszerint Makó városának legmelegebb köszönetét és jóindulatát tolmácsolja.

— **Az életunt képviselő.** Fővárosi tudósítónk táviratozza: *Feszty* Béla országgyűlési képviselő, aki tegnap Budapesten az Adria-szállóban négyszer magára lőtt, a Rókus-kórházban fekszik még most is. Állapota veszedelmes, bár kissé javult. Orvosai ma állapotáról a következő jelentést adták ki:

„Hőmérsék 37.3. Erverés 100. Közéret kissé javult.“

A nagybeteg képviselőt állandóan sokan látogatják barátai és ismerősei köréből.

Feszty Béla az éjszakát nyugodtan töltötte s az öntudata is teljesen visszatért. Dr. *Fischer*, az orvosa reméli, ha komplikáció nem áll be, *Feszty* Béla felgyógyulhat. Tegnap estefelé és ma reggel egymást érték a látogatók *Feszty* ágyánál. A feleségét azonban — a ki tegnap este háromszor is megjelent a kórházban — nem eresztették be hozzá. Féltik mind a ketőjüket a nagy izgalmaktól. Képviselőtársai közül tegnap este a következők látogatták meg: *Berzeviczy* Albert, *Wolfner* Tivadar, *Kubinyi* Goza, *Feilitzsch* Artur, *Szemere* stb. A képviselő

lők meghatottan nézték a szenvedő társuk kinézetét, néhány vigasztaló szót mondanak neki, aztán eltávoznak.

— **Sikkasztás a győrmegyei árvapénztárnál.** *Győr*ből jelentik: A belügyminiszteriumnak a győrmegyei árvapénztári számadások megvizsgálására kiküldött szakemberei, vizsgálatuk folyamán körülbelül 14 ezer koronás sikkasztást állapítottak meg. A sikkasztó *Gabler* Jenő volt pénztári könyvelő, majd ellenőr, ki most rendelkezési állományban a győri pénzügyigazgatóság számvevőségéhez volt berendelve. *Gabler* beismerte a sikkasztást, amelyet hét éven át folytatott oly módon, hogy az árvatár adósaitól pénzt szedett be, melyet elkönyvelt, de a saját céljaira fordított. Beismerése szerint 12—14.000 koronát sikkasztott. *Gablert* letartóztatták. A miniszteri vizsgálóbiztosok még folytatják a pénztári könyvek vizsgálatát, hogy a mérlegben mutatkozó 90 000 korona különbözet okait kiderítsék.

— **Öngyilkos százados.** *Risy* János csász. és kir. százados, mint egy sürgöny jelenti, ma Eszék közelében *agyonlőtte magát.*

— **A nábobok vármegyéje.** Torontálmegyét illeti ez a név, mint a hol a legtöbb adót fizető virilisták vannak az egész országban. A torontálmegyei igazoló választmányn most állította össze az 1904 ik évre a virilisták névjegyzékét. E szerint a legtöbb adót Torontálban *Csekonics* Endre gróf fizeti, a kinek az évi adója 218.021 korona 14 fillér. Utána legtöbb adót fizetnek: *Harnoncourt* Félix gróf (88.729 korona 12 fillér), *Robert* pármái herceg (48.862 korona 48 fillér), *Karácsonyi* Jenő gróf (45.410 korona 40 fillér), *Pejacsevics* László gróf (45.406 korona 10 fillér), *Zichy* Ágoston gróf (29.869 korona 48 fillér), *Wimpfen* Simon gróf (22.653 korona 75 fillér), *Nákó* Sándor gróf (22.316 korona 51 fillér), *Karácsonyi* Aladár gróf (20.047 korona 46 fillér), *Batthyány* László gróf (19.807 korona 21 fillér), *Daniel* Ernő báró (19.209 korona 07 fillér), *Karácsonyi* Andor (17.811 korona 68 fillér), *József* királyi herceg (17.014 korona 68 fillér), *Csávossy* Gyula (16.910 korona 58 fillér), *Gerliczy* Ferenc báró (15.727 korona 55 fillér), *Dungyerszky* László (13.622 korona 14 fillér), *Odescalchy* Géza (11.357 korona 94 fillér), *Lipthay* Frigyes báró (11.040 korona 13 fillér) Tizezer koronán aluli adót fizetnek a vármegyében 202-en, köztük *Urbán* Iván Arad vármegye és Arad város főispánja, a ki Torontálmegyében 5655 korona 82 fillér adót fizet.

— **Sikkasztó árvaszéki ülnök.** *Szegvár*ról táviratozzák: *Varga* Lajos árvaszéki ülnök ma *felölötte magát.* Az öngyilkosságnak az az oka, hogy az árvaszéki vizsgálat alkalmával *Nagy* László könyvvevő Vargának *sikkasztásaira* jött rá. Azt hiszik, az öngyilkos árvaszéki ülnöknek büntársai is vannak.

— **Lólopások az aradi határban.** A péntekre virradó éjjel *Imbronyi* János arad-gáji lakostól három lovat loptak el. A nyári vásár alkalmával is elloptak tőle egy lovat. A négy lo értéké 1280 korona. Az egyik ló világos pej paripa a másik ugyanilyen kanca, a harmadik vasderes kanca, a negyedik sárga kanca. Ugyancsak a péntekre virradó éjjelen ellopták *Lénárd* Márton két darab, 360 korona értékű lovat. Egyik sárga paripa, s másik pej paripa. A tettesek ismeretlenek.

— **A moszkvai nyomdász sztrájk.** Moszkvából táviratozzák: A nyomdatulajdonosok még nem határozták el magukat semminemű döntésre. A rendőrfőnök kijelenti, hogy azok a sztrájkoló munkások, a kik e hó 25-éig nem állanak munkába a nyomdáknak, elbocsátottnak tekintendők. Utleveleik és bérüket illetékességi helyükre fogják küldeni. A munka beszüntetését a Katalin-parkban történt gyülekezések előzték meg. Miután a rendőrség felszólatta, a szedők Moszkva vidékén gyülekeztek, hol követeléseiket megállapították. A munka beszüntetése az összes nyomdáknak egyszerre történt. A sztrájkoló csoportokban járják be a várost, azonban nem zajonganak. Az

ujsgányomdáknak egy új munkabér-rendszerre vonatkozó hirdetmények vannak kifüggesztve.

— **A pénzeslevélhordó merénylője.** Fővárosi tudósítónk írja: A *Boda* István budapesti pénzeslevélhordó ellen a József-körut 14. számú házban elkövetett rablógyilkos merénylet ügyében a rendőrség széles körben folytatja a nyomozást. A rablógyilkosnak teljesen *nyoma veszett.* Az a legkülönösebb a dologban, hogy senki sem jelentkezik, akivel a merénylő együtt lakott volna. A személyleírás oly pontos és világos, hogy a merénylőre bárki is ráismerhet, akivel megelőzőleg, vagy a merénylet után érintkezett. A rendőrségnek az agyauja, hogy a merénylő volt lakótárs: palástolni akarja a bűnöst.

A merénylet ügyében ma egész halom levei érkezett a budapesti főkapitányságra. A levelek közül legérdekesebb egy adófelügyelő levele, aki tegnap éjszaka tisztán látta, hogy egy magas asszony börtáskát dobott a Dunába. A börtáska külsőre nézve pénzeslevélhordó lehetett. Az asszony roppant gyanusan viselkedett: föl s alá szaladgált a hidon, de rendőr nem volt a közelben s így megmenekülhetett. Az adófelügyelő tanukat nevez meg, akik látták ezt a jelenetet.

A levelek legnagyobb része azonban a rendőrség főirevezetésére irányul. Egy magát „Fátyolos hölgynek“ nevező levélíró például azt ajánlja a rendőrségnek, hogy a vidéken nyomozzon. Szerinte a merénylő *Szeged*ről jött Budapestre, hogy véghezvigye ezt a tervét. És kilenc órai vonattal ment oda vissza. Az illető fátyolos-hölgy *biztosan tudja, hog, ez a rablógyilkos.*

Sokkal érdekesebb egy József-köruti papirkereskedő levele, aki azt állítja, hogy a *merénylő olasz munkás.* A papirkereskedő azt írja, hogy az olasz munkás, akin széles, hosszú gallér volt, a gyilkosság előtt egy órával kétszer is benn volt nála és megkérdezte, hogy nincs-e *köszörültetni való kése, vagy baltája.* A papirkereskedő kikergette a munkást. A levélhordó állapota ma éjszaka egészen *jóra fordult.* Most már biztos, hogy *fel fog gyógyulni.* A környezetének egész nap újra meg újra elmondja a rémes eset részleteit.

— **A Rigó Ferenc közbeszólása.** A képviselőház tegnapi viharos ülésének nevezetes epizódja volt az a jelenet is, a melyik először nyitotta meg az indulatoknak Pandora szelencéjét. Rigó Ferenc esztől van szó. Ma már elmondottuk komolyan is, részletesen is, ahogy hivatalos formában jelentették. A sarkantyus szittya az indulatoknak abban a fékevesztett haborgásában, amikor Khuen-Hédervárynak nekitámadt az ellenzék minden haragja, egyszerre felpattant a helyéből. Akik közelről látták, észrevették ugyan, hogy őt is magával ragadta az izga om, de a szavainak azért nyugodt s jóságos a kifejezése. Rigó fölkel s egyenesen a miniszterelnök felé indult. Az ellenzéken az volt a meggyőződés, hogy megakarja nyugtatni a miniszterelnököt: csak beszéljen, majd lecsitul a zaj s tisztazza magát a vadak aiól. A kormánypárton azonban nem voltak ennyire optimisták. A miniszterelnök testőrgárdája egyszerre titódult a padok elé, hogy a testével is védje meg a kormányelnököt. Talán ez ragadta el Rigó Ferencet is, mert olyasmit talált mondani Khuen-Hédervárynak, amit pattogó jókedvében, meg úgy nagy haragjában elmond ugyan a magyar ember a tarlón, a boros poharak között, férfitársaságban, azonban a parlamentbe éppen nem való. Hogy mi volt ez, azt még körülírni is bajos, annyi bizonyos, hogy Apponyi nagyon is mérsékelve ismételte az elnöki emelvényről. Az öreg kuruc a miniszterelnököt küldte ugyan valahová, azonban nem — kifelé a teremből. Azt mondják: *Khuen* meg sem ösmerte. Eleinte azt hitte, hogy a sötét atillás, tipikus magyar alak — *terembiztos* s hogy Apponyi küldi hozzá valami üzenettel. Még oda is hajolt hozzá. Hogy hogyan csöndesedett le ezután a jelenet után a parlament, az még most is talány. Mert — igaz, hogy hosszú időbe tellett — lassanként minden baj nélkül elfoglalták a helyeiket. S az

egyik vihar után kezdődött a második, a harmadik, szinte vég nélkül. De a Rigo Ferenc esetéről a parlament krónikája — kivált az, amit előszóval adnak nemzedékről nemzedékre — sokáig meg fog emlékezni.

— **Az osztrák ujoncjavaslat sorsa.** Bécsből táviratozzák lapunknak: *Körber* számításait megzavarták a Reichsrath legutóbbi ülésén történtek, a melyek miatt az osztrák ujoncjavaslat sorsa bizonytalanná vált.

A *Reichsrath* mai ülésén egy házszabály kérdés bonyodalmában a csehek és a nagynémetek összetűztek, a miből óriási botrány keletkezett.

A házszabály vita folyamán, délután öt órakor az elnök *Schneker* képviselőnek adta meg a szólás jogát, a ki az érdemleges vitában volt szólásra följegyezve. Ebben a csehek és a nagynémetek házszabályellenes dolgot láttak, a padokat csapkodni kezdték és óriási lármát csináltak.

Freschl cseh radikális képviselő sipot vett elő, s azzal siketítő sipolást vitt véghez. Közben az elnököt több ízben *leszamarasták*.

A botrány nagy megdöbbenést keltett az osztrák politikai körökben, mert az eddigi tárgyalások eredménye kárba vészett, s az ujoncjavaslat sorsa bizonytalan.

— **Tizezer koronás lopás.** A rimaszombati rendőrség táviratban értesítette az aradi főkapitányságot hogy *Thuschmidt* Ede szilicsei születésű 17 éves nyomdász segéd *Náray* rimaszombati nyomdásztól 10.000 koronát érő ekszert ellopott és megszökött. A tolvaj középtermétű, arca kerek, szeme sárgás, szemöldöke fekete.

— **Válás után.** *Berlinből* írják nekünk, a következő megkapó dráma hírére: Egy *Herich* Henrik nevű bankhivatalnok imádta a feleségét, hanem azért maradt a szívében egy kis helyecske más hölgyek számára is. Amikor a felesége rájött a férje csapodárságára, válpórt indított ellene, amelyet meg is nyert. A házastársak külön költöztek, azaz *Herich* átengedte a régi lakást a volt feleségének, ő maga pedig szállodában vett lakást. Ezt a különvált életet azonban *Herich* sehogysem tudta elviselni. Most, hogy nem volt többé szabad a feleségét szeretnie, most szeretne csak igazán. Levelek és köbenjárók azonban nem tudták a menyecskét megindítani; sőt pár nap előtt azt üzenté a volt urának:

— Ha még egyszer utánam küldözget, a rendőrséget kérem vedelmemre.

Történt két nap előtt, hogy *Herich* a zsebében megtalálta a régi lakásának a kulcsát, amelyet elfelejtett visszaadni. Ez a kulcs ismét felidézte benne egész boldogtalanságát és elhátározta, hogy meg fog halni. Ejjel a kulcsának segítségével belopózott a régi lakásába és levettén a cipőit, nesztelenül, észrevétlenül bejutott a felesége hálószobájáig, ott lefeküdt az ágy előtt levő pokrócra... Amikor reggel a felesége felébredt, holtan találta az urát. A szerencsétlen strichnint vett be, amely azonnal végzett vele.

— **Ártatlanul elítélve.** A belső bíró, a lelkiismeret, mindenkiben hangosan beszél. Nincs ember, ki mardosó szavai elől menekülni tudna, legyen bár a legmegrögzöttebb gonosztevő is. Vácról jelentik most egy ártatlanul elítélt ember kiszabadulásának hírére. Ezelőtt három évvel történt egy gyilkossági eset *Toplicán*, a hol egy sertéskereskedőt meggyilkoltak és kiraboltak. A csendőrség erélyes nyomozása után sikerült elfognia *Rasku* Juont, aki a rabolt pénzből atyjának is adott. A vizsgálat során e címen hozta bajba az édes apját és ráfogta, hogy ő is részes a bűn elkövetésében. A kir. törvényszék az apát és fiát 15—15 évi fegyházra ítélte, a melyből már 2 évet töltött ki az öreg. Most pedig fia vallomástétele után, amely az öreg ártatlanságát bizonyítja, szabadlábra helyezték.

— **Automobil, mint zsarolóeszköz.** A párisi rendőrbíró előtt sebes hajtás miatt vontak fele-

lősségre egy gazdag kereskedőt, aki következőképpen védte magát:

— Elismerem, hogy az automobil, melynek számát a rendőrfeljegyzte, az én tulajdonom. A kocsit azonban nem én vezettem, hanem üzlettársam, *Léon* ur. A helyzet megértésére elő kell adnom, hogy van egy leányom, akit *Léon* ur már régóta szereti és feleségül óhajt venni. Nekem nem is volt ez ellen kifogásom, a leányomnak még kevésbé; a feleségem azonban hallani sem akart a dologról. Mult vasárnap az automobilommal kirándulást tettünk Havreba és *Léon* ur vezette gépkocsit. Egyszerre *Léon* ur a legnagyobb sebességre igazította be a gépet. Mi rémüldöztünk és kértük, hogy legyen esze. Erre azonban *Léon* ur ezt felelte:

— Nem! Oly sokáig engedtek várni a bejegyzésükre, hogy tovább nem várok. Vagy feleségül kapom a kisasszonyt, vagy pedig nekijartok egy fának és valamennyien itt pusztulunk.

A feleségem erre megijedt és felkiáltott:

— Állítsa meg, beleegyezem!

Léon ur azonnal meglassította a gépet és mi kénytelenek voltunk adott szavunknak helyt állani. Ma már, mint vőlegényt üdvözölheti őt, bíró ur.

A rendőrbíró most *Léon* urhoz fordult.

— Szórol szóra így történt, uram, — felelte *Léon* ur.

A bíró erre 16 frank pénzbírságra ítélte a gépkocsi tulajdonosát.

— Én fizetem, kedves apósom! — kiáltott közbe *Léon* ur — és a tárgyalás ezzel általános meglepéssel véget ért.

— **Általánosan el van ismerve az, hogy** *Weinberger* Ferenc jóhírnévre örvendő, szolid ékszerészünknél, Központi szálloda épület, a közönség a legelőzékenyebb és leglelkismeretesebb kiszolgálásban részesül, csakis finom ékszer és valódi „Genfi” zsebkendő, valamint diszezüst és étesszközök, raktárát a legmelegebben ajánljuk a közönség b. figyelmébe. Saját szakzerű ékszerműhely. Városi és megyei telefon 439.

— **Jelentékeny árendeménnyel** adnak el most Porter Vilmos Nagy Aruházában, a szabadság-terén az összes cikkek a raktár túlszűltéséig miatt. Ambár ezen körülmény elégséges ahhoz, hogy a közönség figyelmét Porter Aruháza iránt felkeltse, meg kell jegyeznünk még azt is, hogy minden cikkben rendkívül nagy a választék, hiszen éppen ezért állott be a raktár túlszűltéséig. Különösen nagy a raktár gyermek cipőkből, ugyancsak a férfi és női cipők raktára is számos újdonságot mutat föl. Tíz korona vásárlásnál fényképfelvétel.

— **Dentolin fog-crete** a legkedveltebb fogszéplítő. 1 tubus 50 fill. Vojtek és Weiszál, Aradon.

— **T. üzletfeleink szives tudomására** hozzuk, hogy *Révész* Nándor könyv- és papirkereskedő urat (Minorita-palota. — Telefon 265. szám) képviselőséggel ruháztuk fel, ki elfogad minden a nyomdákait, valamint az Aradi Közlöny kiadóhivatalát érdeklő megbízásokat.

A menyasszony nővére.

(A kétkelésű vőlegény.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 25.

A főváros erkölcsi életébe jellemző világot vett az a tárgyalás, a mely tegnapi fojt le a budapesti törvényszék felelbiteli tanácsa előtt. Egy szegény megcsalott úri leány állott a vádlottak padján, mert a vőlegényének, a ki megcsalta, keserves felindulásában nem éppen válogatott szavakban mondta meg a véleményét.

A vőlegény, a kiről itt szó van, *Nemény* Jenő fővárosi fogalmazó-gyakornok. Valamelyik szép tavaszi napon — az ilyen megindítóan romantikus históriák mindig májusban kezdődnek — megkérte egy úri család leányának, *Jaud* Gabriellának a kezét. Egy évi udvarlás után, az esküvő előtt aztán — ez viszont borús őszi nap, levelek hullása idején történhetett — megszökött a menyasszonya nővérevel, a ki *Remer* Béla fogtechnikusként volt a felesége.

Mikor visszakerült a kójtutazásból a volt menyasszonya testvérével, *Hedvig*gel felkereste *Nemény* Jenőt a központi városházán, a hol a hivatala van. Kérdőre vonta a hűtlenségéért s gazembernek, akasztófáralónak jellemtelennek, asszonyfosztogatónak nevezte. Altitól az is mondták a hölgyek, hogy *Nemény* elsikkasztotta testvérük háromezer koronát érő ékszerét. *Nemény* Jenő erre becsületsértéssel és rágalmozással vádolta meg *Jaud* Gabriellát és *Hedvig*et a büntető járásbírósnál. A tárgyaláson a hölgyek beismerték, hogy *Nemény* Jenőt az ikrimnált sértő titulusokkal illették, de azért a bíró fölmentette őket, mert igazoltnak látta a jogos fölbáborodásukat. *Nemény* főlebbezésére ma a törvényszék fölelbiteli tanácsa foglalkozott az ügygel.

— **Kérem a vádlottak szigorú megbüntetését,** szól *Nemény* jogi képviselője, mert védenem köztisztviselő s nem türhet meg becsületét foltot.

A védő azt mondta: Amit *Gabriella* és *Hedvig* cselekedtek, az a legenyhébb megtorlása volt annak az eljárásnak, melyet velük szemben, de különösen *Gabriellával* szemben elkövetett. Az egyik testvért, a ki menyasszonya volt, cserben hagyta, a másikat elcsábította. Ha akármilyen súlyos merényletet követtek volna el *Nemény*vel szemben, az esküdtszék bizonyára felmentette volna őket.

Jaud Gabriella is szót kért: En vagyok olyan szép, mint a nővérem, mondotta izgatottan, kipirult arccal, könnyes szemekkel, miért nem váltotta be ígését s miért nem vett el engem? Mert neki nem feleség kellett, hanem pénz, az a pár ezer korona áru ékszer, melyet a nővéremnél látott.

A törvényszék rehabilitálta a becsületében mályen megsértett köztisztviselőt. Fejenkint két korona pénzüntetésre ítélte a vádlottakat, figyelembe véve a nyomós enyhítő körülményeket, melyek kevés híjja, hogy teljes büntetlenséget nem biztosítottak nekik.

NAPIREND.

Szeptember 26. Szombat. Róm. kath. naptár: *Jusztina*. — Prot. evang. naptár: *Jusztina*. — Izraelita naptár: *Sabbat*, *Wajelech*. — Görög-keleti naptár (szeptember 13.): *Templomavatás*. — A nap két 5 óra 37 perckor, nyugozik 5 óra 32 perckor.

Kölöcsy-könyvtár. Nyitva van hétfőn, szerdán és szombaton délelőtt 11 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{2}$ óráig; kedden, csütörtökön és pénteken délután 1 $\frac{1}{2}$ —2 $\frac{1}{2}$ óráig; vasárnap és ünnepeken zárva. Helyiség: Breklye-múzeum helyisége melletti lélesterem.

Időjárás. A központi meteorologiai-intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható: Nyugaton, északon, sok helyütt csapadék, hűvös.

Szeptember 26. Az új-aradi kereskedők jótékony célú asztaltársaságának táncmulatsága (Uradaim sörcaarnok korthelyiség.)

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ **Birói szemle egy munkáslakáson.** Ismertes az a bűnügy, melyet az aradi vaggongyár néhány munkafelügyelője ellen indítottak *Lenkei* Ferenc volt vaggongyári munkás szerencsétlensége miatt. *Lenkei* a gyárban bakokra felállított waggon alatt dolgozott, mikor az egyik bak eltört, a waggon lezuhant és *Lenkei* össze-vissza zúzva, egész életére munkaképtelenné tette. A bűnügytől függetlenül polgári pert indított *Lenkei* a waggongyár ellen, kérve bizonyos nagyobb összegű kártérítést. Az általános baleset-biztosító társaság, melynél *Lenkei* biztosítva volt, fizetett ugyan ezer és néhány koronát, de *Lenkei* ebből élete végéig nem tud megélni. A polgári per folyamán szükségessé vált annak megállapítása, hogy *Lenkei* Ferenc tényleg teljesen munkaképtelen-e s ezért *Szalay* Béla törvényszéki bíró orvosi szakértőkkel ki-

13785—1903. kn.

Hirdetmény.

Harti Hugó aradi lakos Boros Béni-tér 1. sz. a. telken dongatelep felállítására telepengedély iránt folyamodván, az 1884. XVII. t. cz. 27. § a értelmében a telep helyszín tárgyalására határidőül f. évi szeptember hó 26 án délelőtt 11 órája a helyszínére kitézetik, amelyre az érdekeltek ez uton is meghívotnak azon észrevétellel, hogy a telep helyszín és tervrajza, valamint az üzem módjának leírása a kapitányi hivatal iparügyi osztályánál f. évi szeptember hó 26-ig, mindenkor a hivatalos órák alatt betekinthező s a netáni észrevételek írásban ugyanott, előszóval pedig a helyszíni tárgyalás alkalmával megtehetők, mert amennyiben ilyenek nem emeltetnének, s ha köztökintetek gátlólag fel nem merülendnek, a telepengedély az idézett törvény 30. § a rendelkezéséhez képest kifog adatni.

Arad, 1903. évi szeptember hó 19 én.

Sarlot, főkapitány.

27236—1903. II. sz.

Pályázati hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak aradi üzletvezetősége nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet a Petrosény állomáson létesítendő egyemeletes és egy félemeletes váltóállító torony építési munkákra.

A költségszámítások, az ajánlati minta és a pályázati feltételek Aradon a magy. kir. államvasutak üzletvezetőségének pályafenntartási osztályában a hivatalos órák alatt 8 korona lefizetése mellett áttekinthetők és a vonatkozó tervek megtekinthetők.

Az ajánlatokat legkésőbb 1903. évi október hó 6-án déli 12 óráig kell benyújtani, alulírott üzletvezetőség általános osztályánál.

Az ajánlatokat egy koronás, az ajánlat mellékleteitivenként 30 filléres bélyeggel ellátva, lepecsételve és a következő felirattal kell benyújtani:

„Ajánlat Petrosény állomáson létesítendő váltóállító toronyok építési munkákra.”

Az előállítandó magasépítmények következők: egyemeletes váltóállító torony és egy félemeletes váltóállító torony.

Az ajánlat benyújtását megelőző napon, vagyis 1903. évi október hó 5-én déli 12 óráig 600, azaz Hatszáz korona bánatpénzt kell a magyar királyi államvasutak aradi üzletvezetőségének gyűjtőpénztáránál akár készpénzben, akár állami letételekre alkalmas értékpapirokban letenni.

A bánatpénzről szóló letétjegy az ajánlathoz nem csatolandó.

Az értékpapírok a legutóbb jegyzett árfolyam szerint számíttatnak, de névértéken felül számításba nem vétetnek. Csak idejekorán beérkezett írásbeli ajánlatok szolgálhatnak a tárgyalás alapjául. Távirati uton tett ajánlatok figyelembe nem vétetnek. Posta útján beküldött ajánlatok és bánatpénzek térti vevénnyel adandók fel. Az ajánlatok feletti döntés határideje a pályázati határidőtől számított 2 hétben állapítatik meg, a bánatpénzek visszaadása pedig a döntéstől számított 8 napon belül eszközöltetik.

Kelt Aradon, 1903. szeptember hó 18-án. Az üzletvezetőség.

Berakó leányok

gép mellé fölvetetnek az

Aradi Nyomda Részvénytársaságnál.

Rohitsi „Styriaforrás” gyógyviz.

Gyomordaganatok és göresők, Bright-féle tüdőgyulladás, Hörg és gegebántalmak, Gyomor és bélhurut, Csukorbetegség, Nehéz székelés. Májbajok ellen.

Orvosilag ajánlva!

Nagyszerű eredmények!

Nagybani raktár Magyarország részére: Hoffmann József Budapest, Bathy-utca 9. 2579

131968—1903. számhoz.

Magy. kir. Államvasutak.

Háló-étkező-és buffet-kocsik közlekedése

a magyar királyi államvasutak vonalain 1903. évi október hó 1-től kezdve.

I. Hálókocsik.

Budapest k. p. u. Brassó: Budapest k. p. u.-ról indul este 9 ó. 15 p. 502. sz. vonattal Brassóba érkezik délután 2 ó. 09 p.
Brassóból indul d. u. 2 ó. 45 p. 301. sz. vonattal, Budapest k. p. u. érkezik reggel 7 ó. 50 perczkor.
Budapest k. p. u. Bukarest, Arad, Piski, Predealon át. (Csak november 15-ig.) Budapest k. p. u.-ról indul d. u. 2 ó. 15 p. 602. sz. vonattal, Predealra érkezik reg. 6 ó. 26 p. Bukarestbe érkezik d. e. 11 ó. 25 p.
Bukarestből indul d. u. 5 ó. 05 p. Predealról indul este 9 ó. 12 p. 601. sz. vonattal, Budapest k. p. u. érkezik d. u. 1 ó. 10 p.
Budapest k. p. u. Piski. (November hó 15-ig): Budapest k. p. u.-ról indul éjjel 10 ó. 00 p. 608. sz. vonattal, Piskire érkezik d. e. 10 ó. 41 p.
Piskiről indul d. u. 4 ó. 12 p. 607. sz. vonattal, Budapest k. p. u. érkezik reg. 6 óra 10 perczkor.
Budapest ny. p. u. Bukarest, Temesvár Verciorován át: Budapest ny. p. u.-ról indul d. u. 2 ó. 30 p. 704. sz. vonattal, Verciorovára érkezik éjjel 1 ó. 20 p. Bukarestbe érkezik d. e. 11 ó. 40 p.
Bukarestből indul d. u. 5 ó. 55 p. Verciorováról indul éjjel 2 ó. 18 p. 703. sz. vonattal, Budapest ny. p. u. érkezik d. u. 1 ó. 25 p.
Budapest ny. p. u. Temesvár-Józsefváros: Budapest ny. p. u.-ról indul éjjel 10 ó. 10 p. 706. sz. vonattal, Szegedről indul éjjel 2 ó. 00 p. 710 sz. vonattal, Temesvárra érkezik reggel 5 ó. 20 p.
Temesvárról indul este 9 ó. 45 p. 709. sz. vonattal, Budapest ny. p. u. érkezik reggel 7 ó. 15 p.

A hálókocsi-pótjegyek árai:

(Brassón tulra csak I. oszt. menetjegyekkel vehető igénybe.)			
	Budapest k. p. u.	Brassó	vagy viszont I. oszt. 14 kor. 40 fill. II. oszt. 10 kor. 80 fill.
Kolozsvár—Brassó (nappal)	9	60	7
Budapest k. p. u. Bukarest	17	40	3
Predeal	14	40	—
Brassó	14	40	10
Arad (nap.)	4	80	3
Piski	9	60	7
Arad—Bukarest	13	60	—
Predeal	9	60	—
Brassó	9	60	7
Budapest ny. p. u. Bukarest	16	60	—
Orsova	9	60	7
Temesvár	9	60	7
Temesvár (nap.)	4	80	5
Temesvár—Orsova	4	80	3
Bukarest	12	80	—

II. Étkező kocsik.

Budapest k. p. u. Piski. (Csak november 15-ig.): Budapest k. p. u.-ról indul d. u. 2 ó. 15 p. 602. sz. vonattal, Piskire érkezik éjjel 10 ó. 08 p.
Piskiről indul reggel 5 ó. 08 p. 601. sz. vonattal, Budapest k. p. u. érkezik d. u. 1 ó. 10 p.

III. Buffet kocsik.

Budapest k. p. u. Arad: Budapest k. p. u.-ról indul reggel 6 ó. 50 p. 604. sz. vonattal, Aradra érkezik d. e. 11 ó. 51 p.
Aradról indul d. u. 4 ó. 21 p. 603. sz. vonattal, Budapest k. p. u.-ra érkezik este 9 ó. 35 p.

Jegyzet: Az étkező és buffetkocsik étkező terméit I. vagy II. oszt. menetjeggyel bíró utasok vehetik igénybe, külön illeték fizetése nélkül. — A buffet-kocsikban levő ülőhelyekkel bíró külön szakaszok azonban csak I. osztályra érvényes menetjegyekkel, illetve menetigazolványokkal bíró utasok által használhatók.

Budapest, 1903. szeptember havában.

(Utányomás nem vehető igénybe.)

280—1903. végh. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a borosjenői kir. járásbíró 1899. évi V. 475. számú végzése következtében Dr. Nemes Zsiga ügyvéd által képviselt Simon Tamásné javára, László Albert ellen 12000 kor. s jár. erejéig 1902. évi január hó 16-án foganatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 10780 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: lovak, szarvasmarhák, sertések, kocsik, ígás szekerek, gazdasági berendezések, épületek, fatalpon álló épületek nyilvános árverésen eladotnak.

Mely árverésnek a borosjenői kir. járásbíró 1899. évi V. 457/15. számú végzése folytán 10200 kor. tőkekövetelés nátralek és 12000 kor. után ennek 1898. évi december hó 7. napjától járó 6% kamattal erejéig Borosjenőn László-tanynán leendő eszközésére 1903. évi szeptember hó 28-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitézetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hívatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőknek, szükség esetén becsáron alul is, el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, úgy ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Borosjenő, 1903. évi szeptember hó 10. napján.

Nagy Lajos, kir. bír. végrehajtó.

Pályázat.

Arad szab. ár. város községi elemi iskoláihoz ujonnan rendszeresített egy tanítói és két tanítónői állásnak betöltése végett ezennel pályázat hirdettetik. A jelzett állások mindegyikével 1200 korona törzsfizetés, 400 korona évi lakáspénz, vagy esetleg természetbeni lakás javadalmazás jár, a melyek a fennálló fizetési szabályzat értelmében az előirt évek leteltével még két fokozatban előirt nagyobb fizetéssel és az ötödéves korpótlékokkal emelkedhetnek. — Ezen javadalmazás fejében kötelesek a megválasztandók a reájok bízott osztályokban az előirt összes tantárgyakat tanítani, azonkívül a férfi tanítóra nézve feltételül kikötöttik az is, hogy azon esetben, ha a miniszteri utasításban előirt heti óraszámot bármely körülmény miatt nem tanítaná, köteles a fennmaradó órákban, az iskolaszék rendelkezéséhez képest az iparos tanonciskolában, vagy a mennyiben az elemi iskolai tanítók a kereskedő tanonciskolában is taníthatnak, ez utóbbiban is, minden külön díj nélkül tanítani.

Felhivatnak tehát azon magyar honosságú, a 40-ik életévet még meg nem baladott okleveles tanítók és tan tónók, kik ezen állások valamelyikét elnyerni óhajtják, hogy ez iránt szabályszerű okmányokkal felszerelt és a kellő bélyeggel ellátott kérvényeiket f. é. október hó 5-éig bezárólag Arad szab. ár. város községi iskolaszékéhez címelve beküldjék.

Aradon, 1903. évi szeptember hó 9 én.

Tusitoris Kalmán, s. k. Bonts Aurél, s. k. iskolasz. jegyző.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Magas jutalékkal

alkalmazunk zongorázni tudó egyé-
neket egy nagyobb zeneművál-
lalat terjesztésére. „Korvin Mátyás”
Erdélyi Könyvkereskedő Részvénytár-
saság Kolozsvár. 2038

2 db. kettős taposókád,

vasfenékkal és teljes felszerelés-
sel, 2 db. szőlőzúzó, valamint 4
db. vasborsajtó rövid ideig hasz-
nált, de kitűnő karban, jutányos
áron eladó és megtekinthető Mé-
nesen 120. szám alatt Kotsis La-
josnál. 2023

Egy 4 esetleg 5 szobás

lakás november hó 1-ére olcsón
kiadó, Halász-utca 27. 1988

Egy teljes matt

hálószoba berendezés eladó. Fló-
rián utca 14. I. emelet balra. 2068

8 db. 4 éves

piros tarka faj-tinó eladó. — Ke-
resek két ponnyra hámot s kis-
kocsit. — Bleichner Antal gazda,
posta Seprős. 2066

Varrónő,

aki a legkomplicáltabb toilletteket

elismert jó izléssel

és gyorsasággal készít

ajánkozik házakhoz.

Szíves megkeresések: Kápolna-
utca 2. sz. ajtó 4. 2067

Pénzt,
sok pénzt,

havonként 1000 koronáig kereshet
mindenképp tisztességesen minden szak-
ismeret nélkül. 2026

Küldje be ezimét B. 936. jelige
alatt a következő címre: Annon-
cen-Abteilung des „Merkur“ Mann-
helm, Meerfeldstr.

TORLESZTÉSES

Pénzkölcsönöket

közvetíték a legelőnyösebb feltételek mellett, földbirtokokra és
városi bérházakra 4-3, 4-5, 5 és 5-5% kamattal

20, 25, 30 és 50 évi visszafizetésre

(amortizációra), féléves részletekben, melyben úgy a kamat,
mint a tőke törlesztése belefoglaltatik.

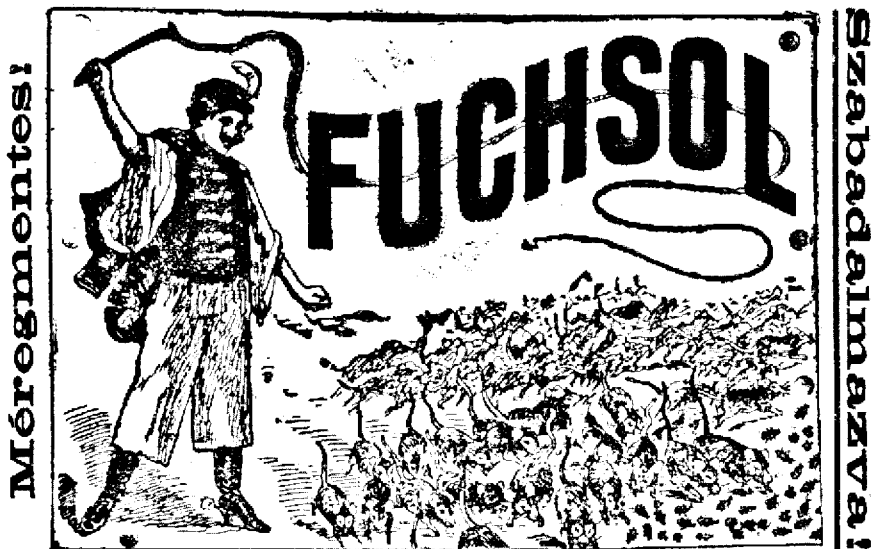
Elvem a t. jelzálog-kölcsönt kereső közönség szolid és
gyors kiszolgálása.

**A kölcsönök készpénzben, a záloglevelek
teljes névértékben fizettetnek ki.** Előleges költségek
nincsenek, díjazásom utólagos. Bővebb felvilágosítással szolgál

HERCZOG SANDOR,

1984

Aradon, Weitzer János-utca 15, ajtó 7.

Cs. és kir. katonai hatóságok, kir. hatóságok fogházak fölött, kórházak, megyei ha-
tóságok, városi hatóságok és községek, erdészeti hivatalok, zárdák, pékek, mészá-
rosok, hentesek és magánosok kéretnek szíves figyelmüket a nemrég feltalált
mérlegmentes „Fuchsol-vegykészítményre” fordítani.

„FUCHSOL” kipuhtítja az összes rágóállatokat és pedig, patká-
nyokat, házi- és mezei egereket, emberekre és házi
állatokra való veszély nélkül.

„FUCHSOL” kipuhtítja az összes férgeseket,
ugymint poloskát, bolhát, muszkát, molyt stb. a
fajzattal együtt.

MINDEN állatnemnek egy külön szer. Megrendelhető vidéki városokban.
gyógyszerészeknél és fűszerkereskedőknél.

Aradon kapható: Braun N. A., Fejér Gyula, Földes Kelemen gyógyszerész, Hegedűs
Gyula, Krausz Elemér és Társai, Steinitzer N., Tamasdán Cornél fűszerkereskedő,
Vojtek és Weisz, valamint Vojtek Kálmán uraknál. — Ahol nem kapható köz-
vetlenül szállít.

„FUCHSOL” vegyi-laboratorium

Ujházy Árpád és Társai 1601

POZSONY, Vörösmarty-utca 7.

TM Törvényesen védve! TM

TM Olcsó! TM

Arad legnagyobb

óra és ékszerraktára.

Iskolás deákok részére pontosan
járó órák 5 koronától kezdve
kaphatók

DEUTSCH IZIDOR

óras és ékszerész

ARAD, TEMPLOM-UTCZA

Minorita-palota.

Tört arany, ezüst és
zálogcédulák 1897

a legmagasabb árban megvétetik
vagy becséréltetik.

Legolcsóbb bevásárlási forrás.

21579—1908.

Hirdetmény.

Közbírré tesszük, hogy Arad
sz. kir. város határában a kuku-
ricza törés megkezdésének határ-
idejéül folyó évi szeptember hó
28-ik napját tűzzük ki.

Arad, 1908. évi szeptember hó
19-én.

A városi tanács.

Arad legrégebb kerékpár és varrógép
javító műhelye és raktára, Szabad-
ság tér 7. sz.

Hammer Vilmos

villany-műszerész.

Telefon szám 96.

Elsőrendű drezdai kerékpárok.

Raktáron

Singer karikahajós varrógépek

műhímezésre, továbbá

zajtalan járasu Singer varrógépek
32 frtért öt évi jótállás mellett.

Villanycsengő

68

1891

telefon-berendezést

szakszerűen és jótállás mellett vál-
lalok. — Nagy raktár kerékpár és
varrógép alkatrészekben.

Hely szűke miatt

leltározás alkalmával kiválasztott

nagy mennyiségű

üveg, porcellán és lámpa

(némileg divatját mult, de teljesen használható)

Andrássy-tér 16. szám. (Gebhart-ház)

udvarán felállított

külön sátorban mától fogva csak néhány napig

megfelelő jutányos áron kapható.

Árusítottatni fognak: Porcellán, étkező, tea, kávé és mocca készletek 8 és 12 személyre. Tányérok, csuprok,
tálak és háztartási cikkek. Üveggészletek, poharak, kancsók stb. Tükrök. Mosdókészletek, laivoirok, kor-
sók stb. Függő és álló, valamint kézi lámpák. Számatalan porcellán, üveg és fémáru használati cikkek és dísz tárgy.

Ajánlható minden család és háztartás figyelmébe.

Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdája